

แผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (พ.ศ.2566 - 2570) ของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา กองคลัง ฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้
ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

054 - 409400 - 3 ต่อ 40

E-mail: ppao@py_pao.go.th

http://www.py_pao.go.th

Phayao Provincial Administrative Organization (PPAO)

ประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
เรื่อง ประกาศใช้แผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้
(พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

ด้วยกระทรวงมหาดไทยมีหนังสือสั่งการ ที่ มท๐๘๐๘.๓/ว๔๕๒๒ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๘ เรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แจ้งให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ เพื่อให้การจัดเก็บ รายได้เพิ่มขึ้น เป็นไปตามเป้าหมายที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดโดยกำหนดแนวทางปฏิบัติให้เป็น รูปธรรมอย่างชัดเจน

บัดนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการ จัดเก็บรายได้และเร่งรัดการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ จึงประกาศใช้แผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ตามเอกสารแนบท้ายประกาศนี้

จึงประกาศประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๓ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(นายอัศรา พรหมเผ่า)

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

บทนำ

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา มีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เพื่อนำรายได้ไปพัฒนาตามแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) โดยวัตถุประสงค์หลักในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้เพื่อให้การบริหารงานด้านการจัดเก็บรายได้มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ และเป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารงานด้านการจัดเก็บรายได้ เป็นมาตรการพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้การจัดเก็บรายได้บรรลุเป้าหมาย และนำรายได้ไปพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

พระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระ และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดการแบ่งอำนาจหน้าที่และการจัดสรรรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง กับรายได้ที่รัฐบาลจัดสรร รวมถึงเงินอุดหนุนต่าง ๆ พบว่ารายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเองคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในเชิงรายได้ ดังนั้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งพารายได้ของตนเองมากขึ้น จึงต้องมีแนวทางในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อบริหารงานด้านบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และรายได้จากการจัดเก็บเอง ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง และเห็นว่าการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นภารกิจที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งพาตนเองได้มีฐานะทางการคลังที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ส่วนที่ ๑

๑.๑ ข้อมูลเพื่อการพัฒนารายได้

โครงสร้างรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ แบ่งเป็น ๔ ประเภทที่สำคัญ คือ

- ๑) รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง
- ๒) รายได้ที่รัฐบาลเก็บให้แล้วจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๓) รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๔) รายได้ที่รัฐบาลอุดหนุนให้โดยระบุวัตถุประสงค์

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพในด้านการจัดเก็บรายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้ในส่วนที่จัดเก็บเอง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดเก็บรายได้ไม่เต็มที่ จึงต้องมีแนวทางในการพัฒนางานด้านการจัดเก็บรายได้ เพื่อให้การจัดเก็บรายได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งตามอำนาจหน้าที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา สามารถจัดเก็บรายได้ตามอำนาจหน้าที่ โดยมีกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ดังนี้

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดว่า

มาตรา ๖๔ องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากการค้าในเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้

(๑) น้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกันหรือก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ โดยจัดเก็บเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินลิตรละสิบสตางค์ สำหรับน้ำมัน และกลีโกรัมละไม่เกินสิบสตางค์สำหรับก๊าซปิโตรเลียม

(๒) ยาสูบ โดยจัดเก็บเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินมวนละสิบสตางค์

มาตรา ๖๕ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจออกข้อบัญญัติเรียกเก็บค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากผู้พักในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๖๖ องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของภาษีอากร และค่าธรรมเนียมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภทสำหรับในพื้นที่เขตจังหวัดที่อยู่นอกเขตราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ดังต่อไปนี้

- ๑) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร
- ๒) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา
- ๓) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน

สำหรับการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ในส่วนที่จัดเก็บเองตามพระราชบัญญัติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.๒๕๔๐ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๒ หมวด ๔ อำนาจหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด มาตรา ๔๘ , ๔๙ , ๕๑ (๑) และหมวด ๕ การงบประมาณและการคลัง มาตรา ๖๔ และ ๖๕ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาได้ออกข้อบัญญัติเพื่อเรียกเก็บ ดังนี้

๑) ตราข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด เรื่อง การเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ (ภาษีน้ำมันและยาสูบ)

- จัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากการค่าน้ำมัน

ในอัตราลิตรละ ๕.๐๐ สตางค์

- จัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากการค้าก๊าซปิโตรเลียม

ในอัตรากิโลกรัมละ ๕.๐๐ สตางค์

- จัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากการค้ายาสูบ

ในอัตรามวนละ ๙.๓๐ สตางค์

๒) ตราข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด เรื่อง การเก็บค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วน จังหวัดจากผู้พักในโรงแรม พ.ศ. ๒๕๖๔

- จัดเก็บค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากผู้เข้าพักในโรงแรม

ในอัตราร้อยละ ๑.๐๐ บาท

เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพในด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พะเยา จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทาง ในการพัฒนาสรุป ดังนี้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี และมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

ด้านที่ ๑ การปรับปรุงระบบการให้บริการโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

- การปรับปรุงระบบการให้บริการรับชำระภาษีและค่าธรรมเนียมโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการเพิ่มช่องทางการยื่นแบบชำระภาษีและค่าธรรมเนียมที่หลากหลายช่องทางแก่ผู้ประกอบการ เพื่อความ สะดวก รวดเร็ว โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้ผู้ประกอบการที่ขอรับบริการได้รับความพึงพอใจมากที่สุด

ด้านที่ ๒ พัฒนาโปรแกรมและปัจจัยสนับสนุนในการบริหารงานขององค์การด้านการจัดเก็บรายได้

- ดำเนินการร่วมกับนักวิชาการคอมพิวเตอร์ในการพัฒนาโปรแกรมจัดเก็บภาษีค่าธรรมเนียม เพื่อเป็น เครื่องมือสำหรับการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับสนับสนุนการปฏิบัติงานให้ การบริการที่มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน ให้ทันสมัยและ ทันต่อสภาวะการณ์ปัจจุบัน

ด้านที่ ๓ คุณภาพการให้บริการและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

- สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพสำหรับการปฏิบัติงาน และตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้บริการด้วยความสุภาพ ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน และมีความซื่อสัตย์ สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ ของตนเอง ตลอดจนพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้ มีนวัตกรรมในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงาน โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้ผู้ประกอบการได้รับความพึงพอใจ

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ด้านการเมือง การบริหาร ฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ กองคลัง จึงได้จัดทำแผนพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ เพื่อขับเคลื่อนการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ของฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ รวมถึงนโยบายผู้บริหาร

๑.๒ แผนพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้

ฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ กองคลัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ซึ่งมีภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์กร งานวิเคราะห์วางแผนปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารการจัดเก็บรายได้ให้มีประสิทธิภาพ งานเร่งรัดและติดตามการชำระภาษีและค่าธรรมเนียม การแก้ไขปัญหาอุปสรรค ในด้านการจัดเก็บรายได้ รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสำรวจข้อมูลผู้อยู่ในข่ายชำระภาษี และค่าธรรมเนียมให้ครอบคลุมเขตจังหวัด เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลผู้ประกอบการและพัฒนางานด้านการจัดเก็บรายได้ขององค์กร งานเก็บรักษาเอกสารหลักฐานการเสียภาษี ค่าธรรมเนียมและรายได้อื่น งานจัดทำระบบฐานข้อมูล ผู้มีหน้าที่ชำระภาษีและค่าธรรมเนียม ตลอดจนงานข้อมูลสถิติต่างๆ เกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ จึงได้กำหนดแผนพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ ดังนี้

แผนพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	กระบวนการ	วัตถุประสงค์	แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม
๑.เพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บรายได้	-การจัดเก็บรายได้ขององค์กรเพิ่มขึ้น	๑.พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย	๑.การโอนเงินชำระภาษี/ค่าธรรมเนียมยื่นแบบได้สะดวกรวดเร็ว	๑. พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้ทันสมัย	๑. เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการ	๑. พัฒนาโปรแกรมและจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย	๑. พัฒนาระบบโปรแกรมรับชำระภาษีและค่าธรรมเนียมที่ทันสมัย
		๒. การเพิ่มช่องทางในการชำระภาษีที่หลากหลาย	๑.ความพึงพอใจในการยื่นชำระภาษี	๑. พัฒนาระบบการให้บริการที่หลากหลาย	๑. เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับความสะดวกมากที่สุด	๑. ขยายเครือข่ายในการให้บริการยื่นแบบชำระภาษี	๑. การชำระภาษีด้วย QR Code ผ่าน Application บนมือถือ ผ่าน Internet Banking และ Prompt Pay ๒. การออกบริการรับชำระภาษีนอกสถานที่ ๓. รับชำระภาษีนอกเวลาราชการ ๔. ให้บริการช่วงพักเที่ยง ๕. ยื่นแบบผ่านช่องทาง Line Official /E-mail และอื่นๆ
		๓. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร	๑.บุคลากรมีทักษะในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น	๑. พัฒนาบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ	๑. เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	๑. อบรมสัมมนาให้ความรู้แก่บุคลากร	๑. ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมสัมมนา

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	กระบวนการ	วัตถุประสงค์	แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม
๒. ประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจในการชำระภาษี	-ผู้รับบริการสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารในหลากหลายรูปแบบ	๑. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกรูปแบบ ๒. เสริมสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการ	๑. ประชาชนสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๐ ๑. ผู้ประกอบการมีความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีมากขึ้นร้อยละ ๘๐ ๒. ผู้ประกอบการให้ความร่วมมือในการชำระภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๐	๑. ประชาสัมพันธ์ บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านการจัดเก็บรายได้ผ่านสื่อทุกรูปแบบ ๑. พัฒนารูปแบบและมาตรการจูงใจในการชำระภาษี	๑. เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับทราบเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรด้านการจัดเก็บรายได้ ๑. เพื่อให้ผู้ประกอบการเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีและสร้างแรงจูงใจในการชำระภาษี	๑. ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเกี่ยวกับงานด้านการจัดเก็บรายได้ ๑. สร้างทัศนคติที่ดีในกรยื่นชำระภาษี	๑. พัฒนาโปรแกรมของฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ ๒. จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ ๓. ประชาสัมพันธ์ผ่าน Website หลักขององค์กร ๔. ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ๕. จัดทำสติ๊กเกอร์และป้ายประชาสัมพันธ์ ๑. จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ประกอบการกับองค์กร ๒. จัดทำปฏิทินประจำปีเพื่อมอบให้ผู้ชำระภาษี ๓. ร่วมโครงการบำบัดทุกข์บำรุงสุขในการให้ความรู้ผู้ประกอบการ

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	กระบวนการ	วัตถุประสงค์	แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม
๓.เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการจัดเก็บรายได้	-เพื่อให้การจัดเก็บรายได้บรรลุเป้าหมาย	๑.สำรวจผู้ประกอบการรายใหม่ที่อยู่ในข่ายชำระภาษีและค่าธรรมเนียม	๑.จำนวนผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ	๑.สำรวจผู้ประกอบการรายใหม่ทุกไตรมาส	๑.เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการ ๒.เพื่อจัดเก็บรายได้เพิ่มมากขึ้น ๓.เพื่อให้จำนวนภาษีที่ค้างชำระลดลง	๑.สำรวจผู้ประกอบการรายใหม่	๑.แจ้งเตือนให้ผู้ประกอบการที่อยู่ในข่ายให้มาจดทะเบียนการค้าและยื่นแบบชำระภาษี ๒.ประเมินภาษีค่าธรรมเนียมตามระเบียบกฎหมายกำหนด
		๒. เร่งรัดและติดตามภาษีค้างชำระ	๒. ยอดภาษีค้างชำระลดลงร้อยละ ๕ จากปีก่อน	๒. ตรวจสอบภาษีที่ค้างชำระและติดตามเร่งรัดให้ชำระภาษี	๑.เพื่อให้จำนวนภาษีที่ค้างชำระลดลง	๑. เร่งรัดและติดตามภาษีค้างชำระ	๑. แจ้งเตือนให้ชำระผ่านระบบ Line Official ๒. ประสานแจ้งเตือนชำระภาษีทางโทรศัพท์ ๓.ทำหนังสือแจ้งเตือนชำระภาษี ๔. ดำเนินการตามข้อบัญญัติและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๕. ลงพื้นที่ติดตามผู้ค้างชำระภาษีติดต่อกันเป็นเวลานาน
		๓.ติดตามและประเมินผลการจัดเก็บภาษีค่าธรรมเนียม	๑. จำนวนผู้ชำระภาษีแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	๑. รวบรวมความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการชำระภาษีค่าธรรมเนียม	๑.เพื่อให้ผู้ประกอบการได้แสดงความคิดเห็น ๒.เพื่อตอบสนองความต้องการเกี่ยวกับการชำระภาษีค่าธรรมเนียม	๑. ติดตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีค่าธรรมเนียม	๑. ทำแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อการรับบริการ ๒. จัดทำเว็บไซต์สำหรับแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการชำระ/บริการ บน Website หลักขององค์กร ๓. จัดทำ Line Official สำหรับแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการชำระภาษี/บริการ

แผนพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาใน ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐

๑.เพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บรายได้

๑.๑ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

- ๑.๑.๑ พัฒนาโปรแกรมรับชำระภาษีและค่าธรรมเนียมที่ทันสมัย

๑.๒ การเพิ่มช่องทางการชำระภาษีที่หลากหลาย

- ๑.๒.๑ การชำระภาษีด้วย QR Code / ผ่าน Application บนมือถือ ผ่าน Internet Banking Mobile และ Prompt Pay
- ๑.๒.๒ การออกบริการรับชำระภาษีนอกสถานที่
- ๑.๒.๓ รับชำระภาษีนอกเวลาราชการ
- ๑.๒.๔ ให้บริการช่วงพักเที่ยง
- ๑.๒.๕ ยื่นแบบผ่านช่องทาง Line Office / E-mail และอื่นๆ

๑.๓ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร

- ๑.๓.๑ ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมสัมมนา

๒.ประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจในการชำระภาษี

๒.๑ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกระบบ

- ๒.๑.๑ พัฒนาโปรแกรมของฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้
- ๒.๑.๒ จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์
- ๒.๑.๓ ประชาสัมพันธ์ผ่าน Website หลักขององค์กร
- ๒.๑.๔ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์
- ๒.๑.๕ จัดทำสติ๊กเกอร์และป้ายประชาสัมพันธ์

๒.๒ เสริมสร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการ

- ๒.๒.๑ จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ประกอบการกับองค์กร
- ๒.๒.๒ จัดทำปฏิทินประจำปี เพื่อมอบให้ผู้ชำระภาษี
- ๒.๒.๓ ร่วมโครงการบำบัดทุกข์บำรุงสุขในการให้ความรู้ผู้ประกอบการ

๓.เร่งรัดติดตามและประเมินผลการจัดเก็บรายได้

๓.๑ สํารวจผู้ประกอบการรายใหม่ที่อยู่ในข่ายชำระภาษีและค่าธรรมเนียม

- ๓.๑.๑ แจ้งเตือนให้ผู้ประกอบการที่อยู่ในข่ายให้มาจดทะเบียนการค้าและยื่นแบบชำระภาษี
- ๓.๑.๒ ประเมินภาษีค่าธรรมเนียมตามระเบียบกฎหมาย

๓.๒ เร่งรัดและติดตามภาษีที่ค้างชำระ

- ๓.๒.๑ แจ้งเตือนให้ชำระภาษีผ่านระบบ Line Official
- ๓.๒.๒ ประสานแจ้งเตือนชำระภาษีทางโทรศัพท์
- ๓.๒.๓ ทำหนังสือแจ้งเตือนชำระภาษี
- ๓.๒.๔ ดำเนินการตามข้อบัญญัติและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- ๓.๒.๕ ลงพื้นที่ติดตามผู้ค้างชำระภาษีติดต่อกันเป็นเวลานาน

๓.๓ ติดตามและประเมินผลการจัดเก็บภาษีค่าธรรมเนียม

- ๓.๒.๑ จัดทำแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อการรับบริการ
- ๓.๒.๒ จัดทำเว็บบอร์ดสำหรับแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการชำระ/บริการ บน Website หลักขององค์กร
- ๓.๒.๓ จัดทำ Line Official สำหรับแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการชำระ/บริการ

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

๑. เพื่อปรับปรุงทบทวนแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ของปีก่อน และจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาระบบการจัดเก็บรายได้ประจำปีงบประมาณ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
๒. เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) มีการประสานและสอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)
๓. เพื่อแสดงความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ และแผนปฏิบัติงานจัดเก็บรายได้ประจำปี
๔. เพื่อแสดงจุดมุ่งหมายและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บรายได้ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

๑.๔ ขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐ ได้ดำเนินการจัดทำตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๘๐๘.๓/ว ๔๕๒๒ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๘ เรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ให้มีประสิทธิภาพไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สำหรับขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้

ฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ กองคลัง ได้จัดทำร่างแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ ต่อผู้อำนวยการกองคลัง เพื่อชี้แจง วัตถุประสงค์ และ ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้

ขั้นตอนที่ ๒ การทบทวนและคัดเลือกยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐)

ขั้นตอนที่ ๓ การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล สถิติการจัดเก็บรายได้ ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูลในด้านต่างๆ สำหรับนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ เป็นข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ข้อมูลด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการท่องเที่ยว ด้านอุตสาหกรรม ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม และสถิติเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ปีที่ผ่านมา โดยการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับวิเคราะห์ สำหรับกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการจัดเก็บรายได้

ขั้นตอนที่ ๔ การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาการจัดเก็บรายได้เป็นการกำหนดเป้าหมายขององค์กรที่จะต้องบรรลุตามเป้าหมายที่วางแผนไว้และเล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดเก็บรายได้ในด้านต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำร่างแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้

ขั้นตอนที่ ๗ การอนุมัติแผนและประกาศใช้แผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

๑.๕ ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การบริหารงานด้านการจัดเก็บรายได้ เป็นไปอย่างเหมาะสมทั้งการพัฒนางาน การวิเคราะห์รายได้ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร และเป็นแนวทางในการบริหารงานจัดเก็บรายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้

๑) เพื่อให้การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยาสามารถจัดเก็บได้ครอบคลุมและทั่วถึงของผู้ที่อยู่ในข่ายต้องชำระภาษีในเขตจังหวัดพะเยา

๒) เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้

๓) เพื่อให้แนวทางการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้มีความชัดเจน สามารถปรับปรุงภารกิจให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

๔) เพื่อพัฒนาระบบและรูปแบบการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ให้ทันสมัย โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บรายได้

๕) เพื่อเป็นการวางแผนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บรายได้ที่เหมาะสมกับปริมาณงาน

ส่วนที่ ๒

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ

๑. ด้านกายภาพ

ประวัติความเป็นมา

จังหวัดพะเยา เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งแห่งล้านนาไทย เป็นเมืองเล็กๆ ซึ่งแยกตัวออกจากจังหวัดเชียงราย เดิมเป็นเพียงอำเภอรอบนอกหลายๆ อำเภอของจังหวัดเชียงราย ก่อนที่จะรวมตัวกันก่อตั้งเป็นจังหวัดพะเยา เป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีตกาล จะเห็นได้จากซากของสิ่งก่อสร้างที่ปรากฏตามโบราณสถานต่างๆ ในเมืองพะเยา ซึ่งโบราณสถานและโบราณวัตถุที่พบแล้วแล้วแต่แสดงถึงความเจริญทางด้านศิลปกรรมได้เป็นอย่างดี หากย้อนกลับไปในอดีตจะพบว่า เมืองพะเยา เดิมชื่อว่า “ภูกามยาว” หรือ “พยาว” ก่อตั้งขึ้น เมื่อปี พ.ศ.๑๖๓๘ โดยพ่อขุนศรีจอมธรรม พระราชนิพนธ์ของกษัตริย์เมืองภูกามยาวมีความเจริญรุ่งเรืองมาก มีฐานะเป็นเมืองเอก เรียกว่า “อาณาจักรพยาว” ต่อมาในปี พ.ศ. ๑๘๘๑ เจ้าผู้ครองเมืองหิรัญนครเงินยาง (เชียงแสน) ได้สมคบกับเจ้าผู้ครองเมืองนันทบุรี (น่าน) ยกทัพเข้าตีอาณาจักรพยาว เป็นเหตุให้อาณาจักรพยาวถูกผนวกเข้าไว้ในอาณาจักรล้านนาไทย ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ในปี พ.ศ.๒๔๓๗ รัชสมัยรัชการที่ ๕ โปรดให้ปฏิรูปการปกครองแบบเดิมเป็น มณฑลเทศาภิบาล ดังนั้น เมืองพะเยาจึงถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลพายัพ ซึ่งการปฏิรูปการปกครองหัวเมืองดังกล่าวส่งผลให้เกิดการต่อต้านโดยขบถ ร.ศ.๑๒๑ (พ.ศ.๒๔๔๕) ทำให้เมืองพะเยาได้รับผลกระทบไปด้วย ในเหตุการณ์ขบถ พวกเงี้ยวก่อความวุ่นวายจนกระทั่งเหตุการณ์สงบลงเมืองพะเยาจึงถูกปรับเปลี่ยนฐานะจากเมือง เป็นจังหวัด เรียกว่า จังหวัดบริเวณพะเยา ครั้น พ.ศ.๒๔๔๘ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระดำรัสสั่งยุบเลิกจังหวัดบริเวณพะเยาเสีย ให้มีฐานะเป็นอำเภอเมืองพะเยา ต่อมาภายหลังปี พ.ศ.๒๔๕๗ เทศาภิบาลมณฑลพายัพพิจารณาระบบการปกครองบ้านเมืองฝ่ายเหนือ จึงสั่งให้ยุบเลิกหัวเมืองเล็กหัวเมืองน้อย แล้วให้ไปรวมกับหัวเมืองใหญ่ ทำให้อำเภอเมืองพะเยา เป็น อำเภอพะเยา อยู่ในอำนาจการปกครองของจังหวัดเชียงราย จนกระทั่งได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดพะเยาขึ้น ในปี พ.ศ.๒๕๒๐ ทำให้อำเภอพะเยา มีฐานะเป็นจังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๒๐ เป็นจังหวัดที่ ๗๒ ของประเทศไทย

(อ้างอิง : ชรรค์ชัย บุญปาน,สุจินต์ วงษ์เทศ และคณะ,๒๕๓๘ : ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม เมืองพะเยา:สำนักพิมพ์มติชน)

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดพะเยา ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๘ องศา ๔๔ ลิปดาเหนือ ถึง ๑๙ องศา ๔๔ ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ ๙๙ องศา ๔ ลิปดาตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ (ถนนพหลโยธิน) ประมาณ ๗๓๕ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๖,๓๓๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓,๙๕๙,๔๑๒ ไร่ โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่ออำเภอพาน อำเภอป่าแดด และอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
ทิศใต้	ติดต่ออำเภอวัง จังหวัดลำปาง และ อำเภอสอง จังหวัดแพร่
ทิศตะวันออก	ติดแขวงไชยบุรี สาราธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ทิศตะวันตก ติดเขตอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

๒) ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปล้อมรอบไปด้วยเทือกเขา ทั้งด้านตะวันออก ด้านตะวันตก ด้านใต้และตอนกลางของจังหวัด เทือกเขาเหล่านี้จะทอดตัวเป็นแนวยาวจากเหนือลงใต้ มีที่ราบเหมาะสมแก่การเพาะปลูก อยู่สองข้างเทือกเขาและระหว่างลำน้ำ มีเนื้อที่ภูเขาสูงมากที่สุด ประมาณร้อยละ ๔๗ ขอบพื้นที่ จังหวัด มีพื้นที่เนินเขาพสมที่ราบประมาณร้อยละ ๓๕ และมีราบลุ่มน้อยที่สุด ประมาณร้อยละ ๑๘ เท่านั้น

เทือกเขาที่สำคัญของจังหวัดพะเยา ได้แก่ เทือกเขาดอยภูลังกา ดอยสันปันน้ำ ดอยแม่สุก ดอยขุนแม่ฝาด ดอยขุนแม่ต้า และดอยขุนแม่ต๋อม แม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่านจังหวัดพะเยามี ๓ สาย คือ แม่น้ำอิง แม่น้ำลาว และแม่น้ำยม

๓) ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพอากาศ ของจังหวัดพะเยา แบ่งได้เป็น ๓ ฤดู คือ

ฤดูร้อน อยู่ระหว่าง เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัดในเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิสูงสุดวัดได้ ๓๙.๕ องศาเซลเซียส

ฤดูฝน อยู่ระหว่าง เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ฝนตกหนาแน่นในเดือนพฤษภาคมตลอดปี ประมาณ ๑,๐๔๓.๙ มิลลิเมตร มีวันฝนตก ๑๐๑ วัน

ฤดูหนาว อยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศหนาวจัดในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม อุณหภูมิต่ำสุด วัดได้ ๑๐.๘ องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม

๒.ด้านการเมือง/การปกครอง

๑) เขตการปกครอง

จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ๙ อำเภอ คือ

๑. อำเภอเมืองพะเยา
๒. อำเภอแม่ใจ
๓. อำเภอดอกคำใต้
๔. อำเภอจุน
๕. อำเภอเชียงคำ
๖. อำเภอเชียงม่วน
๗. อำเภอปง
๘. อำเภอภูซาง
๙. อำเภอภูกามยาว

แบ่งเป็น ๖๘ ตำบล ๗๗๙ หมู่บ้าน ๓๙ ชุมชน (อยู่ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จำนวน ๑๓ ชุมชนและเทศบาลเมืองดอกคำใต้ ๒๖ ชุมชน)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๒ แห่ง เทศบาลตำบล ๓๓ แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล ๓๖ แห่ง

๒) เขตการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ประชาชนในแต่ละจังหวัดสามารถเลือกตัวแทนเข้ามาบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้โดยตรงโดยการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้ ๑ คน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดถือเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้ง อำเภอที่มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้มากกว่า ๑ คน จะแบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งเท่าจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่มีในอำเภอนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครได้เขตเลือกตั้งละ ๑ คน ส่วนนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่ควบคุม และรับผิดชอบการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่มีปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นหัวหน้าพนักงานทั้งหมดในองค์การบริหารส่วนจังหวัดและนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมิใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารงาน มีวาระในการทำงานคราวละ ๔ ปี

ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดได้เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๓ ซึ่งจังหวัดพะเยามีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งสิ้น ๒๔ คน

จังหวัดพะเยาได้แบ่งเขตเลือกตั้ง ดังนี้

อำเภอเมืองพะเยา	แบ่งออกเป็น ๖ เขต
อำเภอแม่ใจ	แบ่งออกเป็น ๒ เขต
อำเภอดอกคำใต้	แบ่งออกเป็น ๓ เขต
อำเภอจุน	แบ่งออกเป็น ๒ เขต
อำเภอปง	แบ่งออกเป็น ๓ เขต
อำเภอเชียงคำ	แบ่งออกเป็น ๔ เขต
อำเภอเชียงม่วน	แบ่งออกเป็น ๑ เขต
อำเภอภูซาง	แบ่งออกเป็น ๒ เขต
อำเภอภูกามยาว	แบ่งออกเป็น ๑ เขต

๓) ประชากร

๑) ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร ปี ๒๕๖๒			จำนวนประชากร ปี ๒๕๖๓			จำนวนประชากร ปี ๒๕๖๔		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
๑	เมืองพะเยา	๕๗,๕๖๗	๖๑,๕๗๑	๑๑๙,๑๓๘	๕๖,๓๕๔	๖๐,๔๔๗	๑๑๖,๘๐๑	๓๕,๑๗๘	๓๗,๙๒๔	๗๓,๑๐๒
๒	จุน	๒๓,๗๒๗	๒๕,๕๙๗	๔๙,๓๒๓	๒๓,๓๐๖	๒๕,๒๓๑	๔๘,๕๓๗	๑๔,๕๖๐	๑๕,๙๙๖	๓๐,๕๕๖
๓	เชียงคำ	๓๘,๒๓๗	๓๙,๐๒๖	๗๗,๒๖๓	๓๗,๐๑๕	๓๘,๐๘๔	๗๕,๐๙๙	๒๓,๒๙๖	๒๕,๓๒๑	๔๘,๖๑๗
๔	เชียงม่วน	๙,๒๒๒	๙,๓๓๘	๑๘,๕๖๐	๙,๑๒๕	๙,๒๕๔	๑๘,๓๗๙	๖,๗๙๕	๖,๙๔๔	๑๓,๗๓๙
๕	ดอกคำใต้	๓๓,๓๕๘	๓๕,๕๖๖	๖๘,๙๒๔	๓๒,๘๗๘	๓๕,๑๐๒	๖๗,๙๘๐	๒๒,๕๙๖	๒๓,๙๖๐	๔๖,๕๕๖
๖	ปง	๒๖,๑๔๐	๒๖,๒๘๒	๕๒,๔๒๒	๒๕,๖๙๘	๒๙,๙๐๙	๕๕,๖๐๗	๑๕,๗๘๘	๑๖,๑๒๘	๓๑,๙๑๖
๗	แม่ใจ	๑๖,๒๙๓	๑๗,๑๓๘	๓๓,๔๓๑	๑๖,๐๒๗	๑๗,๐๔๓	๓๓,๐๗๐	๑๐,๔๑๙	๑๑,๑๘๔	๒๑,๖๐๓
๘	ภูซาง	๑๕,๘๘๖	๑๖,๓๑๐	๓๒,๑๙๖	๑๕,๗๔๙	๑๖,๑๓๕	๓๑,๘๘๔	๑๐,๙๖๖	๑๑,๓๓๔	๒๒,๓๐๐
๙	ภูพานยาว	๑๐,๐๔๖	๑๑,๐๕๓	๒๑,๐๙๙	๙,๙๘๖	๑๐,๙๙๐	๒๐,๙๗๖	๖,๕๗๔	๗,๒๒๒	๑๓,๗๙๖
รวม		๒๓๐,๔๗๖	๒๔๑,๘๘๐	๔๗๒,๓๕๖	๒๒๖,๑๓๘	๒๓๘,๑๙๕	๔๖๔,๓๓๓	๑๔๖,๑๗๒	๑๕๖,๐๑๓	๓๐๒,๑๘๕

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย , สิงหาคม ๒๕๖๔

: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยา:กรมการพัฒนชุมชน กระทรวงมหาดไทย , สิงหาคม ๒๕๖๕

๓.ระบบบริการพื้นฐาน

๑) การคมนาคมขนส่ง (ทางบก,ทางน้ำ,ทางราง ฯลฯ)

โครงสร้างพื้นฐานปัจจุบันมีรูปแบบขนส่งหลัก ๔ รูปแบบ ได้แก่ ทางบก ทางราง ทางน้ำ ทางอากาศ โดย จังหวัดพะเยา มีที่ตั้งอยู่บริเวณส่วนกลางของกลุ่มภาคเหนือตอนบน ทางทิศเหนือติดกับจังหวัดเชียงราย ทางตอนใต้ติดกับจังหวัดลำปาง และจังหวัดแพร่ ทางทิศตะวันออกติดกับจังหวัดน่าน ทางตะวันตกติดกับจังหวัดลำปาง ซึ่งใช้เส้นทางคมนาคมทางบกเป็นหลัก โดยมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงหลายจังหวัด และยังมีแนวชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยราษฎรของทั้งสองประเทศสามารถเดินทางติดต่อกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เพื่อเป็นการส่งเสริมบรรยากาศการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา รวมไปถึงกลุ่มจังหวัดในภาคเหนือตอนบนสามารถใช้เส้นทางคมนาคมระหว่างจังหวัดและภายในจังหวัด ซึ่งจังหวัดพะเยา มีข้อจำกัดในการคมนาคมขนส่ง เพียงรูปแบบเดียว คือ ทางบก ดังนั้น การคมนาคมขนส่งในจังหวัด ถนนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีเส้นทางสายหลัก และสายรองดังนี้

สำหรับทางหลวงแผ่นดิน ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักและมีความสำคัญทางเศรษฐกิจของจังหวัดพะเยา มีเส้นทางที่สำคัญต่างๆ ได้แก่

ทางหลวงหมายเลข ๑ ถนนพหลโยธิน (สายเอเชีย AH๒) เป็นทางหลวงแผ่นดินสายประธานของภาค โดยเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานครไปสิ้นสุดที่จังหวัดเชียงราย

ทางหลวงหมายเลข ๑๒๐ จากจังหวัดพะเยา - อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง - อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย และสามารถใช้เดินทางไปยังจังหวัดเชียงใหม่

ทางหลวงหมายเลข ๑๐๒๑ เป็นเส้นทางโครงข่ายทางหลวงเพื่อเชื่อมโยงระหว่างประเทศเป็นทางหลวงจังหวัดที่แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑ บริเวณบ้านแม่ต้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผ่านอำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ และสามารถใช้เดินทางต่อไปยังสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ ๔ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๑ แยกจากทางหลวงหมายเลข ๑๐๒๑ เส้นทางดังกล่าวผ่านอำเภอจุน อำเภอปง อำเภอเชียงม่วน และเข้าสู่อำเภอบ้างหลวง จังหวัดน่าน

ทางหลวงหมายเลข ๑๑๒๐ เป็นเส้นทางแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๙๔ ผ่านอำเภอเชียงม่วน เข้าสู่อำเภอสอง จังหวัดแพร่

ทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๓ แยกจากทางหลวงหมายเลข ๑๐๒๑ บริเวณอำเภอเชียงคำเป็นเส้นทางหลักที่ใช้ในการเดินทางไปยังจุดผ่อนปรนบ้านฮวก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา ที่มีการค้าขายชายแดนระหว่างไทย - ลาว และได้รับการยกระดับให้เป็นจุดผ่านแดนถาวร อีกทั้งยังเป็นเส้นทางที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ อาทิเช่น อุทยานแห่งชาติน้ำตกภูซาง ภูชี้ฟ้า ผาตั้ง เป็นต้น

ทางหลวงหมายเลข ๑๒๐๒ แยกเป็นทางหลวงหมายเลข ๑ เป็นเส้นทางที่แยกจากถนนเลี้ยวเมืองบริเวณสี่แยกประตูชัยไปจนถึงอำเภอบ้าแตก จังหวัดเชียงราย

ทางหลวงหมายเลข ๑๒๕๑ แยกจากทางหลวงหมายเลข ๑๐๒๑ บริเวณอำเภอดอกคำใต้เป็นถนนลาดยางไปบรรจบทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๑ ที่อำเภอเชียงม่วน เส้นทางนี้สามารถช่วยย่นระยะทางในการเดินทางจากอำเภอเชียงม่วนไปยังอำเภอดอกคำใต้ อำเภอเมืองพะเยา อีกทั้งยังเป็นเส้นทางที่สามารถเดินทางไปสู่จังหวัดน่านได้สะดวกอีกด้วย

เส้นทางคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพมหานคร

๑. ถนนสายพะเยา - แพร่ - อุดรดิตถ์ - พิษณุโลก - นครสวรรค์ - กรุงเทพฯ ระยะทาง ๗๑๒ กิโลเมตร
๒. ถนนสายพะเยา - ลำปาง - ตาก - กำแพงเพชร - นครสวรรค์ - กรุงเทพฯ ระยะทาง ๗๕๑ กิโลเมตร

เส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอเมืองพะเยาและอำเภอต่างๆ

๑. อำเภอดอกคำใต้ ระยะทาง ๑๖ กิโลเมตร
๒. อำเภอแม่ใจ ระยะทาง ๒๒ กิโลเมตร
๓. อำเภอจุน ระยะทาง ๔๕ กิโลเมตร
๔. อำเภอปง ระยะทาง ๗๕ กิโลเมตร
๕. อำเภอเชียงคำ ระยะทาง ๗๔ กิโลเมตร
๖. อำเภอเชียงม่วน ระยะทาง ๘๕ กิโลเมตร
๗. อำเภอภูซาง ระยะทาง ๙๐ กิโลเมตร
๘. อำเภอภูพานยาว ระยะทาง ๑๙ กิโลเมตร

๔. ด้านเศรษฐกิจ

๑) การเกษตร

จังหวัดพะเยา มีเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร ประมาณ ๑,๑๕๗,๓๐๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๒๓ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อที่ทำนามากที่สุดประมาณ ๗๐๕,๘๑๑ ไร่ ที่ปลูกพืชไร่ประมาณ ๒๓๑,๖๗๔ ไร่

ผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดพะเยา จำแนกตามพื้นที่เพาะปลูกต่อเนื่องกับการเก็บเกี่ยวต่อผลผลิต โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิที่มีปริมาณการผลิตที่มีคุณภาพ ให้ผลผลิตสูงขึ้นทุกปี ยางพารา ลำไย ลิ้นจี่และพืชไร่ต่างๆ มีผลผลิตที่ดีมีคุณภาพ

๒) การท่องเที่ยว

จังหวัดพะเยา มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งธรรมชาติ โบราณสถาน และประวัติศาสตร์ศิลปกรรม และวัฒนธรรมประเพณี โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

๑.แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น กว๊านพะเยา วนอุทยานภูลังกา (ดอยนอก สนามร่มร้อน อุทยานแห่งชาติภูซาง (น้ำตกภูซาง น้ำตกอุ่น) อุทยานภูนาง (นกยูงธรรมชาติ) วนอุทยานไดโนเสาร์แก่งหลวง อุทยานแห่งชาติดอยหลวง (น้ำตกปูแกง น้ำตกจำปาทอง) หน้าผาเทวดา (กิจกรรมโรยตัว) เป็นต้น

๒.แหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณสถาน เช่น หอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ วัดพระธาตุจอมทอง พิพิธภัณฑ์เวียงพาว (วัดลี) วัดติโลกอาราม (มัสยิดจรัญวัดกลางน้ำ) วัดอนาลโยทิพยาราม อนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง โบราณสถานเวียงลอ แหล่งโบราณสถานบ้านร่องไฮ แหล่งเครื่องถ้วยเวียงบัว กลุ่มวัดไทยลื้อ (วัดหยวน วัดแสนเมืองมา วัดท่าฟ้าใต้ ฯลฯ) กลุ่มวัดไทยใหญ่ (วัดพระเจ้านั่งดิน วัดนันทาราม เป็นต้น)

๓.กิจกรรมการท่องเที่ยวงานเทศกาล ประเพณี วัฒนธรรม เช่น งานอนุสรณ์ผู้เสียสละ งานเปิดโลกอุตสาหกรรมอัญมณี งานบวงสรวงพ่อขุนงำเมือง งานปีใหม่เมืองกว๊านพะเยา งานปีใหม่เมืองไทยลื้อ เทศกาลลิ้นจี่และของดีจังหวัดพะเยา ประเพณีไหว้สาพระเจ้าตนหลวง (ประเพณีแปดเป็ง) งานถนนคนเดิน งานเทศกาลยี่เป็งลอยโคมที่กว๊านพะเยา งานสืบสานตำนานไทลื้อ เวียนเทียนวัดกลางน้ำกว๊านพะเยา เป็นต้น

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดพะเยา

๑. กว๊านพะเยา อยู่ในเขตอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นทะเลสาบน้ำจืดใหญ่เป็นอันดับ ๑ ในภาคเหนือ และอันดับ ๔ ของประเทศไทย (รองจากบึงบอระเพ็ด หนองหาน และบึงละหาน) คำว่า “กว๊าน” ตามภาษาพื้นเมือง หมายถึง “บึง” เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติอยู่ใจกลางเมืองพะเยา มีทิวเขาเป็นฉากหลัง เกิดจากน้ำที่ไหลมาจากห้วยต่างๆ ๑๘ สาย มีปริมาณน้ำเฉลี่ยปีละ ๒๙.๔๐ ล้านลูกบาศก์เมตร มีพันธุ์ปลาน้ำจืดกว่า ๔๘ ชนิด มีเนื้อที่ ๑๒,๘๓๑ ไร่ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาต่างๆ ทศนิยมภาพโดยรอบกว๊านพะเยา มีส่วนทำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่สวยงามประทับใจแก่ผู้พบเห็นจนอาจจะกล่าวได้ว่าหัวใจของเมืองพะเยานี้เอง ริมกว๊านพะเยาเป็นร้านอาหารและสวนสาธารณะให้ประชาชนพักผ่อนหย่อนใจ กว๊านพะเยาในอดีตแต่เดิมเคยเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำมีสายน้ำอิงไหลพาดผ่านคดเคี้ยวทอดเป็นแนวยาวไปตลอด จากทิศเหนือจรดขอบกว๊านพะเยา ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประกอบกับมีหนองน้ำน้อยใหญ่หลายแห่งและร่องน้ำหลายสายที่ไหลลงมาจากขุนเขาดอยหลวงแล้วเชื่อมติดต่อกัน ทำให้พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแห่งนี้ จึงมีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งนักและมีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่เป็นชุมชนนานนับตั้งแต่โบราณ

๒. อุทยานแห่งชาติดอยหลวง มีพื้นที่ครอบคลุมอยู่ในท้องที่อำเภอแม่สรวย อำเภอพาน อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง และอำเภอแม่ใจ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นอุทยานแห่งชาติที่ได้ยกฐานะมาจากวนอุทยานน้ำตกจำปาทอง วนอุทยานน้ำตกผาเกล็ดนาค วนอุทยานน้ำตกปูแกง และวนอุทยานน้ำตกวังแก้ว รวม ๔ แห่ง ที่มีพื้นที่ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน มีสภาพธรรมชาติและจุดเด่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามมากแห่งหนึ่งของภาคเหนือ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๑,๑๗๐ ตารางกิโลเมตร หรือ ๗๓๑,๒๕๐ ไร่ อุทยานแห่งชาติดอยหลวงได้ประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๓๓

๓. น้ำตกจำปาทอง เป็นน้ำตกที่พบเห็นในสภาพป่าดิบชื้นทั่วไปมีลักษณะเป็นน้ำตกสูงชันน้ำใสสะอาด น้ำตกลงมาเป็นสายคล้ายงาช้าง หัวช้างบ้าง ซึ่งราษฎรในท้องถิ่นก็ตั้งชื่อชั้นของน้ำตกที่เห็นตามลักษณะของน้ำตกที่ปรากฏให้เห็น การเดินทางมีถนนลาดยาง แยกจากถนนสายเชียงราย - พะเยา ตรงหลักกิโลเมตรที่ ๗ ก่อนจนถึงตัวจังหวัดพะเยา เข้าไปประมาณ ๑๖ กิโลเมตร ก็ถึงบริเวณน้ำตก

๔. อ่างเก็บน้ำห้วยชมพู - ผาเทวดา กิจกรรมที่พลาดไม่ได้ คือ เดินป่าและรอยตัวหน้าผาเทวดาเดิมเรียกว่า หน้าผากังป่าแฝด แต่ตอนหลังเรียกว่า หน้าผาเทวดา บริเวณนี้มีถ้ำน้อยใหญ่อยู่กว่าสิบแห่ง ถ้ามีเวลาควรแวะค้างคืนที่โฮมสเตย์ บ้านสันโค้ง เพื่อเตรียมตัวสำหรับการเดินป่าขึ้นผาเทวดา ซึ่งเป็นการบริการของตำบลสันโค้ง จุดรอยตัวจะต้องนั่งรถขับเคลื่อนสี่ล้อไปจนถึงถนน จากนั้นจะต้องเดินเท้าเข้าไปอีกประมาณ ๓ กิโลเมตรเส้นทางค่อนข้างลำบากและท้าทาย ใช้ระยะเวลาการเดินประมาณ ๓ ชั่วโมง อุปกรณ์สำหรับรอยตัวถุงมือ หมวก ตัวล็อกต่างๆ ทาง อบต.สันโค้งมีให้พร้อม หน้าผาเทวดาจัดให้มีการรอยตัวที่มีความสูง ๒๕ เมตร ๕๐ เมตร และ ๑๑๐ เมตร เจ้าหน้าที่ชำนาญคอยให้การแนะนำการรอยตัวและดูแลความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด เหมาะกับนักท่องเที่ยวที่ชอบธรรมชาติและรักความตื่นเต้น ระหว่างทางที่เดินไปกลับหน้าผาเทวดานั้น จะผ่านถ้ำผ่นแสนห้า ถ้ำที่มีน้ำตกไหลลงมากลายสายฝนและยังอาจจะพบนกยูงอีกด้วย ช่วงปลายฝนต้นหนาวจะมีดอกไม้ป่าขึ้นอยู่บริเวณน้ำตกห้วยชมพู โดยเฉพาะบริเวณชั้นที่ ๓ ของน้ำตกที่เรียกว่า ตาดหัวช้าง กิจกรรมเดินป่าและรอยตัวหน้าผาเทวดา

๕. หนองเล็งทราย ใช้ถนนทางหลวงชนบทหมายเลข ๑ มุ่งหน้าสู่ทิศเหนือ พะเยา - เชียงราย มาจนถึงแยกศรีบุญเรือง เลี้ยวขวาเข้าถนนพหลโยธินสายโนไปประมาณ ๑ กิโลเมตร ถึงวัดโพธาราม ทางซ้ายมือให้เลี้ยวซ้ายเข้าถนนข้างวัดไปจนถึงทาง จะพบกับหนองน้ำแห่งอำเภอแม่ใจเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ คือ หนองเล็งทราย หนองแห่งนี้มีเนื้อที่ประมาณ ๕,๕๐๐ ไร่ ครอบคลุมหลายตำบล

๖. อุทยานแห่งชาติภูซาง ตามข้อมูลของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กล่าวถึงอุทยานแห่งชาติภูซาง ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้ อุทยานแห่งชาติภูซาง มีขนาดพื้นที่ประมาณ ๒๘๔.๘ กิโลเมตร (๑๗๘,๐๔๙.๖๒ ไร่) อยู่ในเขตอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย อำเภอภูซาง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา อุทยานแห่งชาติภูซาง เป็นอุทยานแห่งชาติที่มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๗. อุทยานแห่งชาติดอยภูนาง มีสิ่งน่าสนใจมากมายโดยเฉพาะนกยูง และน้ำตกต่างๆ มีเนื้อที่ประมาณ ๕๓๘,๑๒๔ ไร่ หรือ ๘๖๑ ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ๓ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเชียงม่วน อำเภอปง อำเภอดอกคำใต้ สภาพป่าส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง มีสัตว์ป่าหายากหลายชนิด เสือปลา แมวลายหินอ่อน แมวดาว เลียงผา ตัวนัม ฯลฯ ที่สำคัญ คือ นกยูง

แหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และโบราณสถาน

๑.วัดศรีโคมคำ เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี และวัดพัฒนาตัวอย่าง ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ประชาชนทั่วไปนิยมเรียกว่า “วัดพระเจ้าองค์หลวง” หรือ “วัดพระเจ้าตนหลวง” มีพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่สุดในล้านนาไทย ขนาดหน้าตักกว้าง ๑๔ เมตร สูง ๑๖ เมตร มีประวัติกล่าวถึงอย่างพิสดารว่า มีพญานาคนำทองคำมาให้ตายายคู่หนึ่งที่ตั้งบ้านอยู่ริมกว๊านพะเยา เพื่อสร้างพระพุทธรูปองค์นี้ ซึ่งตายายคู่นี้ใช้เวลาสร้างถึง ๓๓ ปี (พ.ศ. ๒๐๓๔ – ๒๐๖๗) และกาลต่อมาเรียกว่า “พระเจ้าองค์หลวง” ในปัจจุบันพระเจ้าองค์หลวงมิใช่เป็นแต่เพียงพระพุทธรูปคู่เมืองพะเยาเท่านั้น แต่ถือเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองอาณาจักรล้านนาไทยด้วย ในเดือนพฤษภาคม จะมีงานนมัสการพระเจ้าองค์หลวงเป็นงานประจำปี เรียกว่า “งานประเพณีนมัสการ พระเจ้าองค์หลวงเดือนแปดเป็ง”

๒.วัดติโลกอาราม เป็นโบราณสถานแห่งหนึ่งที่จมอยู่ในกว๊านพะเยา เป็นวัดที่พระเจ้าติโลกราชแห่งราชอาณาจักรล้านนาโปรดให้พระยาพุทธธิราช เจ้าเมืองพะเยา สร้างขึ้นมาในราวปี พ.ศ. ๒๐๑๙ – ๒๐๒๙ ในบริเวณที่เรียกว่า บวกสี่แจ่ง วัดแห่งนี้เป็นชื่อวัดที่ปรากฏอยู่ในศิลาจารึก ซึ่งถูกค้นพบได้ในวัดร้างกลางกว๊านพะเยาหรือในบริเวณหนองเต่า จากข้อความที่ปรากฏอยู่ในศิลาจารึก ทำให้รู้ว่าวัดนี้มีอายุเก่าแก่กว่า ๕๐๐ ปี สร้างในสมัยพระเจ้าติโลกราช กษัตริย์ผู้ครองเมืองเชียงใหม่ วัดนี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เพราะเป็นวัดที่มีผู้ปกครองเมืองพะเยาได้สร้างถวาย เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติแก่พระเจ้าติโลกราช ในฐานะทรงเป็นกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่แห่งอาณาจักรล้านนา วัดติโลกอาราม จมอยู่ในกว๊านพะเยาเนื่องจากในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ กรมประมงสร้างประตูกั้นน้ำในกว๊านพะเยา เพื่อกักเก็บน้ำ จึงให้บริเวณกว๊านพะเยาที่แต่เดิมเป็นชุมชนโบราณ และวัดอยู่เป็นจำนวนมากต้องจมน้ำ

๓.วัดอนาลโยทิพยาราม หรือ ดอยบุษราคัม ตั้งอยู่บนดอยบุษราคัม บ้านสันป่าม่วง หมู่ที่ ๖ ตำบลสันป่าม่วง จังหวัดพะเยา จากตัวเมืองไปเส้นทางพะเยา - เชียงราย ประมาณ ๗ กิโลเมตร แยกซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข ๑๑๒๗ ประมาณ ๙ กิโลเมตร สร้างโดยพระปัญญาพิศาลเถร (พระเจ้าจารย์โพนบูลย์ฯ) เป็นอุทยานพระพุทธศาสนา มีศาสนาสถานที่สวยงาม เช่น พระพุทธรูปศิลปะสุโขทัย องค์ใหญ่ พระพุทธรูปปางต่างๆ พระพุทธรูปลีลา พุทธคยาแก่นเงิน ประดิษฐานเจ้าแม่กวนอิม หอพระแก้วมรกตจำลองทำด้วยทองคำ ฯลฯ บรรยากาศร่มรื่น พื้นที่กว้างขวางแวดล้อมไปด้วยทรัพยากร ป่าไม้ จากยอดดอยสามารถชมทัศนียภาพของกว๊านพะเยา และตัวเมืองของพะเยาได้อย่างสวยงามสามารถขึ้นวัดอนาลโย ได้ ๒ ทาง คือ ทางรถยนต์และทางบันได มีที่พักแบบรีสอร์ทอยู่บนวัด

๔.โบราณสถานเวียงลอ สถานที่ตั้งของโบราณสถานเวียงลอห่างจากตัวอำเภอจุนไปตามทางหลวงหมายเลข ๑๐๒๑ ถึงบ้านห้วยจั่วประมาณ ๑๗ กิโลเมตร มีทางแยกเป็นทางเดินถึงบ้านน้ำจุนอีก ๑๒ กิโลเมตร ปรากฏซากกำแพงเมืองเก่า วัดร้างอยู่มากมาย พราสาทและวัดเก่าแก่ คือ วัดศรีปิงเมือง เมืองลอหรือเวียงลอ มีคูเมืองและกำแพงคันดิน ๑ – ๒ ชั้น ล้อมรอบ ตั้งอยู่ที่ราบระหว่างเชิงดอยจิกจ้องและแม่น้ำอิง

๕.วัดพระธาตุจอมทอง อีกหนึ่งศาสนาสถานที่เป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญโดยวัดตั้งอยู่บนดอยจอมทอง บริเวณกว๊านพะเยา อยู่ห่างจากตัวเมือง ๓ กิโลเมตร อยู่ตรงข้ามวัดศรีโคมคำ มีทางรถยนต์ขึ้นไปถึงยอดเขา ภายในวัดมี “พระธาตุจอมทอง” เป็นเจดีย์ทรงล้านสูง ๓๐ เมตร ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้าง ๙ เมตร ซ้อนกันสามชั้น รอบองค์ระฆัง ส่วนยอดสุดเป็นฉัตรสีทอง ฐานโดยรอบข้างล่างบุด้วยแผ่นโลหะ ดุนลายเป็นรูป ๑๒ นักชัฏ และลายไทยอันงดงามมากลักษณะคล้ายพระธาตุทริภุญชัยของจังหวัด

ลำพูน วัดพระธาตุจอมทอง ตั้งอยู่บนเนินเขาตรงข้ามวัดศรีโคม ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จากสี่แยกประตูชัย ทางหลวงหมายเลข ๑ มุ่งเน้น สู่แม่ใจ ๒.๕ กิโลเมตร มีแยกซ้ายมือผ่านหอสมุดแห่งชาติดงเจน พระเกียรติไป ๓๐๐ เมตร วัดอยู่ทางขวามือ ความเป็นมานั้นเล่ากันว่า พระพุทธเจ้าเคยเสด็จมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เมืองภูกามยาว ประทับแรมบนดอยตั้งอยู่บนฝั่งหนองเอื้องทางทิศเหนือ พระองค์ได้มอบพระเกศธาตุองค์หนึ่งเพื่อนำไปประดิษฐานไว้ในถ้ำบนดอยนั้น เป็นถ้ำลึก ๗๐ วา ซึ่งครอบครัวบ้านช่างทองที่นำภัตตาหารมาถวาย ซึ่งเป็นเวลาเดียวกันกับตำนานของพระเจ้าตนหลวงแห่งวัดศรีโคมคำ

๖. ศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อ ตั้งอยู่ที่วัดหย่วนในอำเภอเชียงคำ จัดตั้งเป็นศูนย์แสดงผลงานทางศิลปวัฒนธรรม และฝึกอาชีพของชาวไทลื้อ โดยเฉพาะผ้าของชาวไทยลื้อที่มีลวดลายและสีสันสดใน ในอดีตชาวไทลื้อมีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตสิบสองปันนามณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีพื้นที่ประมาณ ๒๕,๐๐๐ ตร.กม. พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขามีที่ราบแคบ ๆ อยู่ตามหุบเขา และกลุ่มแม่น้ำอัน เป็นบริเวณที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากินของชาวไทลื้อ โดยเฉพาะการทำนาที่ลุ่มเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไป มีแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านแคว้นสิบสองปันนา ซึ่งชาวไทลื้อ เรียกว่า “แม่น้ำของ” ในปี พ.ศ.๒๓๙๙ เจ้าสุริยพงษ์ ผลิตเดช ผู้ครองนครน่านได้อพยพมาอยู่ที่บ้านท่าฟ้าเหนือและท่าฟ้าใต้ อำเภอเชียงม่วน หลังจากนั้นบางส่วนได้อพยพมาอยู่ที่ อำเภอเชียงคำ ชาวไทลื้อมีอุปนิสัย รักสงบ ขยันอดทน นอกจากนั้นยังเป็นผู้ที่อนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้อย่างดี เช่น วัฒนธรรม การแต่งกาย เป็นต้น

๗.อนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง ประดิษฐานอยู่ที่สวนสาธารณะเทศบาลเมืองพะเยา (สวนสมเด็จพระเจ้าฯ๙๐) ถนนเลียบริมกว๊านพะเยาพ่อขุนงำเมือง เป็นกษัตริย์ผู้ปกครองเมืองภูกามยาว ลำดับที่ ๙ เป็นยุคที่เจริญรุ่งเรืองมาก พระองค์เป็นพระสหายร่วมน้ำสาบานกับพ่อขุนเม็งรายแห่งเมืองเชียงราย และพ่อขุนรามคำแหงมหาราชแห่งกรุงสุโขทัย ซึ่งทั้งสามพระองค์ได้กระทำสัตย์ต่อกัน ณ แม่น้ำอิง พ่อขุนงำเมืองเป็นผู้ทรงอิทธิฤทธิ์กล่าวกันว่าเมื่อพระองค์เสด็จไปทางไหน “แดดก็บ่อฮ้อน ฝนก็บ่อฮ่ำ จัดให้บัดก็บัด” จึงได้พระนามว่า “งำเมือง”

๘.พิพิธภัณฑสถานเวียงพยาว (วัดลี) พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ ถูกจัดตั้งขึ้นในปี ๒๕๕๐ เป็นสถานที่รวบรวมโบราณวัตถุและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมเมืองพะเยาอีกแห่งหนึ่ง

๙. หอวัฒนธรรมนิทัศน์ เป็นสถานที่จัดแสดงวัตถุโบราณ รวมถึงเอกสารข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์ ทางด้านวรรณกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณี และวิถีความเป็นอยู่ของชาวบ้านในจังหวัดพะเยา เป็นผลงานแห่งความอุตสาหพยายามในการสืบเสาะและเก็บรักษาของหลวงพ่อบุญมาจารย์ อดีตเจ้าอาวาสวัดศรีโคมคำ เป็นเวลากว่า ๔๓ ปี ที่หลวงพ่อบุญได้พบซากปรักหักพังและประติมากรรมในยุคหินทรายของเมืองพะเยา (พุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๒) อาทิ ส่วนเศียรและส่วนองค์พระพุทธรูปที่แตกหัก ช่างเฝ้าเรือน ๔ เศียร ดอกบัวหินทราย ถ้วยชามเวียงกาหลง เป็นต้น

๑๐.วัดพระนั่งดิน เป็นวัดที่องค์พระประธานของวัดไม่มีฐานรองรับเหมือนกับพระประธานองค์อื่นๆ เคยมีราษฎรสร้างฐานรองรับเพื่ออัญเชิญพระประธานขึ้นประดิษฐานบนฐานรองรับ แต่ปรากฏว่าพยายามยกเท่าไรก็ยกไม่ขึ้น จึงเรียกสืบทอดกันว่า พระนั่งดิน ตามตำนานกล่าวว่า พระพุทธรูปนี้สร้างตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงประทับพระชนม์อยู่ ดังนั้น พระเจ้านั่งดินน่าจะมีอายุกว่า ๒,๕๐๐ ปี ในการสร้างพระพุทธรูปนี้ใช้เวลา ๑ เดือน ๗ วัน จึงเสร็จ เมื่อสร้างเสร็จได้ประดิษฐานไว้บนพื้นราบ ไม่มีฐานชุกชีดังพระพุทธรูปอื่นๆ ทั่วไป

๑๑. วัดนันทาราม ตั้งอยู่บริเวณตลาดเทศบาลตำบลเชียงคำ ไม่ปรากฏว่าสร้างมาตั้งแต่สมัยใดเป็นวัดประจำชุมชนชาวไทยใหญ่ เดิมเรียก วัดจองคา เพราะมุงด้วยหญ้าคา (คำว่า จอง เป็นภาษาไทยใหญ่หมายถึงวัด) พุทธศาสนิกชนชาวไทยใหญ่เป็นผู้สร้าง โดย พ่อหม่อง โพธิ์ขึ้น บริจาคที่ดินเนื้อที่ ๓ ไร่เศษ เป็นสถานที่ก่อสร้าง พ่อเผ่าอุบล เป็นประธานในการก่อสร้างจนสำเร็จเรียบร้อย มีฐานะเป็นอารามหรือสำนักสงฆ์ประชาชนทั่วไปนิยมเรียก วัดจองเหนือ

๑๒. วัดพระธาตุสบแวน ที่วัดพระธาตุสบแวนแห่งนี้มีสิ่งที่น่าสนใจหลายอย่าง มีบ้านชาวไทลื้อมีต้นจามจุรีขนาดใหญ่อายุกว่า ๑๐๐ ปี มีเจดีย์อายุเก่าแก่กว่า ๘๐๐ ปี บ้านชาวไทยลื้อที่ตั้งอยู่ในวัดมีศูนย์ หัตถกรรมทอผ้า จากผู้หญิงสูงอายุ ในหมู่บ้าน มีงานหัตถกรรมจากผ้าฝ้าย มีให้ซื้อขายและได้ชมวิธีการทอผ้าและสามารถเข้าชมเรือนไทลื้อ เพื่อรู้ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทลื้อได้อย่างละเอียด พระธาตุสบแวนอยู่ด้านหลังวิหาร เป็นเจดีย์เก่าแก่อายุมากกว่า ๘๐๐ ปี

๑๓. วัดแสนเมืองมา มาจากชื่อหมู่บ้านมางในสิบสองปันนา ประเทศจีน วัดสร้างตามแบบศิลปะไทลื้อ ป้ายต่างๆในบริเวณวัดมีทั้งภาษาไทยและภาษาจีน เนื่องจากมีชาวไทลื้อเดินทางไปมาหาสู่ระหว่างไทยกับสิบสองปันนา สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ หลังคามุงแป้นเกล็ดไม้ดั้งเดิมมาก เป็นศิลปะไทลื้อ หน้าบันเป็นไม้แกะสลักรูปเทพพนม บนพื้นสลักลายสวยงาม บันไดทางเข้าเป็นรูปพญานาค ประตูด้านข้างทางเข้ามีรูปปั้นสิงห์คู่เฝ้าประตู

๑๔. วัดหย่วน เป็นศูนย์กลางแสดงผลงานทางศิลปวัฒนธรรมของชาวไทลื้อ และเป็นศูนย์ฝึกอาชีพ โดยเฉพาะ ผ้าทอไทลื้อ ซึ่งมีลวดลายสีสันสดใสสวยงาม ในอดีตชาวไทลื้อมีถิ่นอาศัยอยู่ในเขตสิบสองปันนา ประเทศจีน กินอาณาบริเวณถึง ๒๕,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหุบเขาและลุ่มแม่น้ำ เป็นบริเวณที่อยู่อาศัยทำกินของไทลื้อ แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านแคว้นสิบสองปันนา ชาวไทลื้อเรียกว่า แม่น้ำของชาวไทลื้อ ชาวไทลื้อมีนิสัยรักสงบ ชยัน อดทน และยังอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม การแต่งกายไว้เป็นอย่างดีอีกด้วย ที่ตั้งของวัดหย่วนอยู่ไม่ไกลจากวัดแสนเมืองมาและสถานี่ชนสงฆ์มากนัก อยู่ห่างทิศเหนือห่างกันเพียง ๕๐๐ เมตร โดยประมาณ

๑๕. วัดท่าฟ้าใต้ เป็นวัดที่สร้างตามรูปแบบศิลปะไทลื้อที่งดงามมาก วิหารมีรูปแบบศิลปะไทลื้อก่ออิฐถือปูน หลังคามุงแป้นเกล็ดซ้อนกัน ๓ ชั้น หน้าบัน เป็นลายเครือเถาแบบไทลื้อที่ประยุกต์ลายมาจากธรรมชาติ มีลายดอกไม้บานอยู่ตรงกลาง ประดับด้วยกระจกเงา โดยเชื่อว่าเป็นสิ่งสะท้อนความชั่วร้ายมิให้มาทำร้าย ถ้าร้ายได้ ไบระกาเป็นไม้สักแกะสลักเป็นรูปพญานาค เชิงชายฉลุลายน้ำหยด เอกลักษณ์ของไทลื้อ

๕. การอุตสาหกรรม

ตารางแสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมจำแนกตามขนาดเงินลงทุนและแรงงาน

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนโรงงาน			
		ขนาดเล็ก(S)	ขนาดเล็ก(M)	ขนาดเล็ก(L)	รวมทั้งสิ้น
๑	เมืองพะเยา	๕๕	๑	๐	๕๖
๒	จุน	๑๔	๑	๐	๑๕
๓	เชียงคำ	๔๕	๐	๐	๔๕
๔	เชียงม่วน	๑๔	๐	๐	๑๔
๕	ดอกคำใต้	๓๐	๑	๐	๓๑

๖	ปง	๑๓	๐	๐	๑๓
๗	แม่ใจ	๑๔	๑	๐	๑๕
๘	ภูซาง	๑๘	๐	๐	๑๘
๙	ภูกามยาว	๒	๐	๐	๒
รวม		๒๐๕	๔	๐	๒๐๙

ข้อมูลสรุปในภาพรวมของจังหวัดพะเยา ณ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

หมายเหตุ โรงงานขนาดเล็ก(S) หมายถึง โรงงานที่มีเงินลงทุนน้อยกว่า ๕๐ ล้านบาท หรือคนงานน้อยกว่า ๕๐ คน
 โรงงานขนาดกลาง (M) หมายถึง โรงงานที่มีเงินลงทุนไม่เกิน ๒๐๐ ล้านบาท หรือคนงานไม่เกิน ๒๐๐ คน
 โรงงานขนาดใหญ่ (L) หมายถึง โรงงานที่มีเงินลงทุนมากกว่า ๒๐๐ ล้านบาท และคนงานมากกว่า ๒๐๐ คน
 และเงินลงทุน ไม่รวมค่าที่ดิน

๖. ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

๑) การนับถือศาสนา

จังหวัดพะเยา มีสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา รวมทั้งสิ้น ๔๙๒ แห่ง ประกอบด้วย วัด จำนวน ๓๕๙ แห่ง สำนักสงฆ์ จำนวน ๑๑๓ แห่ง โบสถ์คริสต์ จำนวน ๑๙ แห่ง และมีสยิด จำนวน ๑ แห่งโดยแยกเป็นรายอำเภอ

๒) ประเพณีและงานประจำปี

ประเพณีวัฒนธรรม

ประเพณีปีใหม่เมือง หมายถึง ประเพณีสงกรานต์ ไม่ได้ถือเอาวันสงกรานต์เป็นวันสำคัญแต่ถือเอาวันพระยาวัน คือ วันเถลิงศกเป็นวันสำคัญ วันนี้อยู่ก่อนวันเนา ตรงกับวันที่ ๑๕ เมษายน วันสงกรานต์สำเนียงล้านนา ออกเสียงว่า สังขานต์ หรือ วันสังขานต์ล่องตรงกับวันที่ ๑๓ เมษายน ยังไม่ถือว่าเป็นวันปีใหม่เป็นวันทำความสะอาดบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า จะหยุดการทำงานทั้งหมด ในตอนเช้าตรู่ของวันนี้จะได้ยินเสียงปี่นยิงขึ้นฟ้า เสียงพลุ ดังมาจากบ้านต่างๆ ถือกันว่า ขับไล่ตัวสังขานต์ ตอนสายจะนำเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่นอนหมอนมุ้งไปทำความสะอาด จากนั้นจะดำหัวหรือสระผม ใช้ส้มป่อย ถือว่าเป็นการแก้เสนียดจัญไร และแก้อาถรรพ์เมื่อดำหัวเสร็จแล้ว จะทัดดอกไม้หรือใบไม้ ที่เป็นนามปี ในตำราบอกว่า บางปีก็ดำหัวก่อน สังขานต์ล่องบางปีดำหัวพร้อมสังขานต์ บางปีก็ดำหัวหลังจากสังขานต์ล่องแล้วคนส่วนมากจึงดำหัว ในวันสงกรานต์เท่านั้น

การทำพิธีดำหัวเพื่อขอขมาและขอพรในวสันพระยาวัน การดำหัวในวันนี้ไม่เหมือนการดำหัว ในวันสังขานต์ล่อง ซึ่งเราดำหัวให้แก่ตัวเอง สำหรับวันนี้เราไปดำหัวผู้อื่น คือไปดำหัวผู้ที่มีพระคุณ หรือที่เคารพนับถือ เช่น บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ญาติผู้ใหญ่ เป็นต้น เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูทดแทน และขอโทษกรรมจากท่าน ท่านจะให้พรแก่เรา

วันเนา ตรงกับวันที่ ๑๔ เมษายน ดวงอาทิตย์สถิตอยู่ที่สองราศี จึงได้ชื่อว่า วันเนา ถือว่าเป็นวันที่ไม่เป็นมงคลวันนี้ทั้งวันจะเป็นวันที่ห่อหุ้มดา (วันสุกดิบ) ทุกครอบครัวจะประกอบอาหาร ทั้งคาวหวาน พยายามทำอย่างดีเพราะเป็นของที่จะไปถวายพระ และเลี้ยงญาติพี่น้อง ตกตอนบ่าย คนทั้งหลายจะถือคนละใบ พากันไปยังเกาะทรายตามแม่น้ำ เพื่อนำทรายมาก่อเจดีย์ทรายในวันสุดท้ายต้องเป็นวัดประจำหมู่บ้านของตน ในวันนี้อย่างประเพณียังไม่มีมาสาดน้ำกัน หลังจากนั้นอาจารย์วัดก็กล่าวคาเวณทาน พระสงฆ์ให้พร นำน้ำขมิ้นส้มป่อย ไปประพรมนกกหรือสัตว์ที่เตรียมปล่อย แล้วจึงปล่อยไป จากนั้นเอาด้ายสายสิญจน์ที่ล้อมรอบเจดีย์ทรายของตน

กลับบ้าน นำไปผูกข้อมือให้ลูกหลานต่อไป ก่อนจะกลับไปสรงน้ำพระพุทธรูป ดำหัวเจ้าอาวาส และเตรียมสิ่งของไปดำหัวพ่อแม่หรือผู้ที่เคารพนับถือต่อไป

วันพระยาวัน ตรงกับ วันที่ ๑๕ เมษายน ถือเป็นวันสำคัญยิ่งกว่าวันทั้งหลาย เป็นวันเถลิงศกจุลศักราช เรียกว่า เริ่มวันปีใหม่ของปี เป็นวันศกใหม่ ใครจะทำงานมงคลใดๆ ได้ทั้งสิ้น ชาวบ้านจึงนำสรวงกับข้าวคาวหวาน ไปถวายพระที่วัดแต่เช้า และนำไปให้บิดามารดา หรือผู้ที่เคารพนับถือต่างๆ ในวันนี้ผู้คนจะได้ตักบาตรที่วัดกันทุกคน ทางวัดจะมีพานข้าวตอกดอกไม้ ธูปเทียน ชันใส่ข้าวสุกและขนม หรืออาหารอื่นๆ เมื่อไปถึงวัดแล้วก็จุดธูปเทียน ถวายข้าวตอกดอกไม้บูชาพระพุทธรูป แล้วนำดอกไม้ธูปเทียนมาใส่ขันแก้วทั้งสามมุม แต่ละมุมมีความหมายถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ลงมาสู่วิหาร อาจารย์วัดจะนำไหว้พระและสมาทานศีลห้า อาจารย์วัดจะกล่าวคำ เวณทาน พระสงฆ์ให้พร แล้วศรัทธาหยาด (กรวด) น้ำ เป็นเสร็จพิธี

วันปากปี เป็นวันถัดจากวันพระยาวัน ตรงกับวันปากของปี ในตอนเช้าชาวบ้านจะพากันไปวัดพร้อมกับนำสรวงใส่เครื่องบูชาพระเคราะห์ทั้งเก้าคือ นพเคราะห์ หรือเรียกว่า เข้าเก้าพัน เครื่องบูชาพระเคราะห์เหล่านี้จะไปวางไว้ต่อหน้าพระประธาน เจ้าอาวาสและอาจารย์วัดทำพิธีกรรม เชื่อกันว่าเมื่อได้ทำพิธีแล้วครอบครัวจะปราศจากเคราะห์ตลอดปี ตอนบ่ายจะไปทำพิธีรดน้ำดำหัวพ่อแม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ที่เคารพนับถือ

ประเพณีสืบทอดคน ประเพณีทานข้าวสลาก (ตานก๋วยสลาก)

ประเพณีสืบทอดคน แบ่งออกเป็นสามประเภท คือ ประเพณีสืบทอดคน ประเพณีสืบทอดบ้านและประเพณีสืบทอดเมือง

ประเพณีสืบทอดคน นับเป็นประเพณีสำคัญ ที่ชาวล้านนานิยมทำกันในหลายโอกาส เช่น เนื่องในวันเกิด วันได้รับยศศักดิ์ตำแหน่งหน้าที่ วันขึ้นบ้านใหม่ หรือย้ายที่อยู่ใหม่ การสืบทอดคน จะมีเครื่องพิธีคล้ายคลึงกัน สถานที่ทำในห้องโถง หากเป็นวัดจะจัดในวิหาร หรือที่หน้าว่าง คือ ห้องรับแขกของเจ้าอาวาส เป็นบ้านก็จะจัดทำบนดิน คือ ห้องรับแขก หากเป็นวัดจะมีพระภิกษุ สามเณรรวมทั้งอุบาสิกทั้งหลายถ้าเป็นงานต้อนรับญาติมิตรแขกเหรื่อที่มาร่วมงาน

ประเพณีสืบทอดบ้าน มีความเชื่อว่าบ้านที่ตั้งมาตามฤกษ์ยาม วันดีวันเสียนั้นมีเวลารามฤกษ์ยามเข้ามาทับเปียดเปียดทำให้ชะตาบ้านขาดลง เป็นเหตุให้คนที่อยู่อาศัยในบ้านประสบความเดือดร้อน ชาวบ้านถือว่าอุบาทว์ตกลงสู่บ้าน หรือ ชาวบ้านถือเป็นเรื่อง ชืดบ้านชืดเรือน โดยจะร่วมพิธีจัดปัดเป่า เรียกว่า สืบทอดบ้านในแต่ละหมู่บ้านจะมีศาลเทพารักษ์ประจำบ้านที่สิ่งสถิตของอารักษ์ (อาฮัก) บางแห่งเรียกเจ้านาย หอเสื้อบ้านบ้างนับเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์รองลงมาจากวัด หอเสื้อบ้านมักจะอยู่กลางบ้านใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม

ประเพณีสืบทอดเมือง การทำพิธีสืบทอดเมืองของชาวล้านนาไทยมีมาแต่สมัยโบราณ ถือว่าการตั้งเมืองมีดวงชะตาที่เรียกกันว่า ดวงชะตาเมือง บางครั้งดาวพระเคราะห์ที่เป็นบาปเคราะห์เข้ามาทับดวงเมืองทำให้เมืองนั้นชะตาตก ชาวเมืองที่อาศัยอยู่ในเมืองนั้นจะได้รับความเดือดร้อนและเคราะห์ร้ายต่างๆ นานา ดังนั้นผู้ใหญ่ในเมืองนั้นจะร่วมทำพิธีสืบทอดเมืองขึ้นเพื่อสืบอายุเมืองต่อไปไม่ให้ขาดลง

ประเพณีทานข้าวสลาก (การตานก๋วยสลาก) ตานก๋วยสลาก/ตานสลาก/กินข้าวสลาก/กินก๋วยสลาก หรือกินสลาก ล้วนแล้วแต่เป็นภาษาของชาวล้านนา ที่มักมีการเรียกขานแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นแต่ความหมายนั้นเหมือนกันโดยหลักการอาจจะแตกต่างกันไปในเรื่องของรายละเอียดถ้าเป็นภาษาไทยกลางเรียกว่า “สลากภัต” ประเพณี ตานก๋วยสลาก หรือสลากภัต ของชาวล้านนานิยมปฏิบัติกันตั้งแต่เดือน ๑๒ เหนือถึงเดือนยี่เหนือหรือตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมของทุกปี สาเหตุที่ถือปฏิบัติกันเช่นนี้ก็เพราะว่า เป็นช่วง

ที่ชาวบ้านได้ทำนากันเสร็จแล้ว หยดพักผ่อน พระสงฆ์จำพรรษาอยู่วัดไม่ได้ไปไหนและบวกกับในช่วงเวลาที่มีผลไม้สุก มีต้นข้าวในนาเริ่มเขียวขจีชาวบ้านที่มีฐานะไม่ค่อยดีการดำรงชีวิตก็เริ่มขัดสนเมื่อข้าวในยุ้งก็หมดก่อนฤดูกาลเก็บเกี่ยวมาถึง ดังนั้น การตานก๋วยสลากในช่วงนี้จึงเท่ากับว่าได้สงเคราะห์คนจนเป็นสังฆทานได้ กุศลแรงก่อนถึงวันตานก๋วยสลาก ๑ วัน เรียกว่า “วันดา” หรือวันสุกดิบ วันนี้จะเป็นวันที่ชาวบ้านได้จัดเตรียมข้าวของไม่ว่าจะเป็นของกินหรือของใช้ต่างๆ สำหรับที่จะนำมาจัดดาใส่ก๋วยสลากและวันนี้จะเป็นวันที่มีญาติสนิทมิตรสหายที่อยู่ต่างบ้านมาร่วมจัดดาสลากด้วย ซึ่งถือเป็นประเพณีที่จะได้ทำบุญร่วมกันผู้ชายจะเป็นคนสานก๋วยสลาก (ตะกร้า) สำหรับที่จะบรรจุใส่ของกินของใช้ต่างๆ ก๋วยจะกรุด้วยใบตอง/หรือตองจี่กุกเมื่อรวบปากก๋วยสลากเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีไม้ไผ่เหลาเป็นก้านเล็กๆ สำหรับเสียบสตางค์/กล่องไม้ขีดไฟ/บุหรี/เพื่อทำเป็นยอดก๋วยสลากจะมากจะน้อยบ้างตามแก่กำลังศรัทธาและฐานะ

แปดเป็งนมัสการพระเจ้าตนหลวง

พระเจ้าตนหลวง เป็นพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่สุดในดินแดนล้านนา มีอายุมากกว่า ๕๐๐ ปี เป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนอย่างกว้างขวางในระหว่างเดือนแปดหรือเดือนพฤษภาคมของทุกปี ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสี่เหนือ ตรงกับวันวิสาขบูชา ผู้คนจากทุกสารทิศ ต่างพากันนมัสการพระเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำ คณะศรัทธาจากชุมชนหมู่บ้านต่างๆ จะจัดขบวนแห่ครว्हาน ฟ้อนรำ มีการละเล่นการแสดงของชุมชน มีการทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ รักษาстил ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรมกันทั่วไป

พิธีบวงสรวงพ่อขุนงำเมือง

ทุกปีเมื่อถึงวันที่ ๕ มีนาคม ที่ลานอนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง ริมกว๊านพะเยาจะเต็มไปด้วยผู้คนที่มาจากทั่วทุกสารทิศ ต่างร่วมพิธี “บวงสรวงพ่อขุนงำเมือง” พิธีนี้เริ่มมาตั้งแต่เมื่อใดไม่ปรากฏ แต่ได้ปฏิบัติสืบทอดเป็นประเพณีจนทุกวันนี้ในการบวงสรวงพ่อขุนงำเมืองบางปีได้ทำพิธีทำบุญเมืองบวงสรวงวิญญานพระมหากษัตริย์เมืองพะเยาและบวงสรวงศาลหลักเมืองด้วย

งานสืบสานตำนานไทลื้อ

ชาวไทลื้อ เดิมอาศัยอยู่ในเขตสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนครน่านได้กวาดต้อนชาวไทลื้อ มาอยู่ที่อำเภอเชียงคำและเชียงม่วน ทุกวันนี้ชาวไทลื้อดังกล่าว ยังคงสภาพวัฒนธรรมแบบไทลื้อไว้เป็นอย่างดี นับแต่ประเพณีความเชื่อการแต่งกาย การปลูกสร้างบ้านเรือน จริยธรรมสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านเรือนจะสะอาดร่มรื่น มีสวนครัวมีแปลงดอกไม้รอบๆ บ้านทุกบ้านอย่างดี งานสืบสานตำนานไทลื้อ เป็นงานประจำของอำเภอเชียงคำ จัดครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๗ มีกิจกรรมที่นำมาสาธิตหลายประเภทนับตั้งแต่การละเล่นพื้นบ้าน สืบค้นพื้นบ้าน เช่น ผ้าทอไทลื้อ และอาหาร เป็นต้น

งานปูजाพญาลอ

เวียงลอ เป็นเมืองโบราณเมืองหนึ่ง สันนิษฐานว่ามีอายุไม่ต่ำกว่า ๙๐๐ ปี มาแล้ว อยู่ในเขตอำเภอจุน ห่างจากที่ว่าการอำเภอจุนประมาณ ๑๕ กิโลเมตร จากซากโบราณสถานที่ยังคงเหลืออยู่ แสดงว่าเวียงลอน่าจะเป็นเมืองใหญ่มาก่อน พงศาวดารกล่าวแต่เพียงว่า ในสมัยพญาเจือง หรือ ขุนคิง (ประมาณปี พ.ศ.๑๖๒๕ – ๑๗๐๕) ได้เกณฑ์คนจากเวียงลอ เวียงเทิง ไปต้านพวกแก้วที่มาเมืองเชียงแสน บ้างก็สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเมืองลอในลิลิตพระลอในเดือนเมษายนของทุกปี ชาวอำเภอจุน จะจัดพิธีบวงสรวงบูรพกษัตริย์ ที่ครองเวียง

ล่อทุกพระองค์ เรียกว่า พญาโล มีอยู่สิบสองขบวนด้วยกัน เริ่มจากขบวนอัญเชิญดวงวิญญาณ และปราสาทนภเมต หมายถึง ดวงวิญญาณของกษัตริย์ ผู้ครองเวียงลอในอดีต ขบวนสุดท้ายเป็นขบวนทวยราษฎร์ แสดงถึงการอพยพไพร่พลของขุนควรรเข้าสู่ดินแดนหุบผาดอยจี้ และกัวแก้ว ดอยยาว จำนวน ๓๖ ครั้วเรือน เพื่อรำลึกถึงครอบครัวของผู้เสียสละ เพื่ออาณาเขตเมืองลอ และพระเจดีย์ศรีปิงเมือง

ประเพณีลอยกระทง (ประเพณียี่เป็ง)

ตรงกับวันเพ็ญเดือนยี่เหื้อ (เดือนพฤศจิกายน) ประเพณีนี้มี ๒ วันคือ วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เรียกว่าวันยี่เป็ง เป็นวันขอขมาต่อแม่น้ำคงคา ในช่วงเช้าจะเป็นการทำบุญตักบาตร และมีเทศน์มหาชาติล้านนา ตั้งแต่เช้ามีจนถึงกลางคืน และกลางวันจะมีการปล่อยโคมลอยขึ้นบนท้องฟ้า ซึ่งเป็นการปล่อยเคราะห์ปล่อยโศก กลางคืนจะมีการลอยกระทงเล็ก บริเวณรอบกว๊านพะเยา ส่วนวันที่สอง คือวันแรม ๑ ค่ำ จะมีการจัดกระทงขนาดใหญ่ของแต่ละหน่วยราชการต่าง ๆ มาร่วมขบวนแห่ โดยมีนางนพมาศนั่งประจำทุกกระทง ตลอดงานกลางคืนจะมีการจุดดอกไม้ไฟ โคมลอย ประดับประดาอย่างสวยงาม

งานพิธีเวียนเทียนกลางน้ำ

ประเพณีเวียนเทียนกลางน้ำ จัดขึ้นที่วัดติโลกอาราม ซึ่งเป็นวัดที่เคยจมอยู่ใต้น้ำ และได้รับการค้นหาในปี ๒๕๕๐ วัดติโลกอารามตั้งอยู่ตรงกลางของกว๊านพะเยา งานเวียนเทียนกลางน้ำของชาวพะเยานั้นมีกิจกรรมหลักๆ ได้แก่ การทำบุญตักบาตรข้าวเหนียวริมกว๊านพะเยาในภาคเช้า และ การจัดแสดงนิทรรศการวันสำคัญทางศาสนาและการจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นในภาคกลางวัน ครั้นช่วงเย็นเวลาประมาณ ๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น. มีการนำเรือพื้นบ้าน (เรือพาย) ประมาณ ๓๐ ลำ นำพุทธศาสนิกชนไปตั้งขบวนเรือในกว๊านพะเยา พร้อมกันนี้ พระภิกษุสามเณรจะสวดมนต์เริ่มพิธีที่ลานแม่น้ำ วันติโลกอาราม เสร็จแล้วจึงไปขึ้นเรือนำชาวพุทธออกเวียนเทียนทางน้ำรอบวัดแห่งนี้ ๓ รอบ ท่ามกลางความปิติอิ่มเอิบใจของชาวพุทธที่มาร่วมงานประเพณีหนึ่งเดียวนี้

สำหรับประเพณีเวียนเทียนกลางน้ำแม้จะเป็นประเพณีใหม่ แต่ด้วยความแตกต่างโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนใครทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) บรรจุเป็นหนึ่งในโครงการ “๑๒ เดือน ๗ ดาว ๙ ตะวัน” พร้อมทั้งระบุว่าประเพณีนี้น่าจะเป็นประเพณีปฏิบัติเพียงหนึ่งเดียวในโลกที่จัดขึ้นใน จังหวัดพะเยาเท่านั้น

ประเพณีวันดอกคำใต้บาน

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ของทุกปี กลุ่มสตรีทุกระดับระดมพลังทำกิจการร่วมกัน มีการแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจำหน่ายผลผลิตพื้นบ้าน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สตรีทุกคนสำนึกในศักดิ์ศรีของสตรีโดยเฉพาะ ความเป็นกุลสตรีของอำเภอดอกคำใต้

๓) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

หัตถกรรมผักตบชวา จังหวัดพะเยา ภูมิปัญญา ตำบลสันปาม่วง ผักตบชวาเป็นพืชน้ำที่เจริญเติบโตขึ้นรวดเร็ว เป็นวัชพืชที่แพร่พันธุ์ง่าย แต่กำจัดยาก ประโยชน์ของผักตบชวานอกจากดอกสีม่วงครามสดสวย ดอกอ่อนและก้านใบอ่อนชาวบ้านนำมาปรุงอาหารด้วยการลวกน้ำจิ้มพริกหรือทำแกงส้มแล้วผักตบชวาก็มีคุณค่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์หลายด้าน เช่น เป็นอาหารสัตว์ ใช้ผลิตก๊าซชีวภาพใช้ทำปุ๋ยหมัก

และเป็นวัตถุดิบในงานหัตถกรรม ที่หมู่ ๘ ต.สันปาม่วง อ.เมืองพะเยา เป็นชุมชนที่ตั้งรกรากริมกว๊านพะเยา ชาวบ้านที่รู้จักการนำผักตบชวาหลากหลายรูปแบบและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีรูปแบบสวยงามและทันสมัย ทำให้ผลิตภัณฑ์ผักตบชวาของสันปาม่วงเป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่ผู้บริโภคที่นิยม ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

กะละแมโบราณ เป็นสูตรของชาวไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นขนมหวานที่มีความเป็นมายาวนาน โดยที่มาดังนี้ เนื่องด้วยประเพณีงานบวช งานบุญ ของชาวไทลื้อสมัยโบราณ มักนิยมทำขนมปาด ซึ่งเป็นขนมลักษณะคล้ายกับขนมชั้น แต่จะนิ่มกว่า ซึ่งเป็นขนมที่นิยมของชาวไทลื้อ แต่ขนมปาดเก็บรักษาได้ไม่นาน แค่ ๒ วัน ก็เน่าเสีย ต่อมาเมื่อมีงานประเพณีสืบสานตำนานไทลื้อ กลุ่มกะละแมบ้านดอยไชย หมู่ ๕ ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำจึงได้รวมกลุ่มกันประมาณ ๔๐ กว่าคน ตั้งกลุ่มทำขนมปาด และชวนขนมปาดขายในงานดังกล่าว ซึ่งขายได้ดีมาก และแขกที่มาจากต่างจังหวัด ซื้อมาของฝากกลับบ้าน แต่เก็บได้ไม่นาน เมื่อเสร็จจากงานสืบสานตำนานไทลื้อ ทางกลุ่มจึงได้ปรึกษากันเพื่อหาวิธีการที่จะเก็บขนมปาดให้มีอายุการเก็บรักษานานขึ้นโดยไม่พึ่งสารเคมี ต่อมากลุ่มฯ ได้ส่งตัวแทนไปอบรมวิธีการทำขนมต่างๆ ที่ YMCA เชียงราย และกลับมาช่วยกันหาวิธีทำขนมกวน ซึ่งมีลักษณะคล้ายขนมปาด โดย ทำ “กะละแมโบราณ” ซึ่งใช้วิธีกวนเหมือนกัน ส่วนผสมคล้ายกันต่างกันตรงที่ขนมปาดใช้แป้งข้าวเจ้า กะละแมโบราณใช้แป้งข้าวเหนียว ขนมปาดมีสีแดงจากน้ำอ้อย กะละแมมีสีดำ โดยใช้กากมะพร้าวเผา การทำกะละแมโบราณ เน้นย้ำที่ความหอมจากใบตอง และกรรมวิธีแบบโบราณ

ภาษาถิ่น

คำเมือง (คำเมือง) (กำเมือง) หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า ภาษาถิ่นภาคพายัพ เป็นภาษาถิ่นของชาวไทยยวนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยซึ่งเป็นอาณาจักรล้านนาเดิม ได้แก่ เชียงใหม่ อุดรดิตถ์ แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา และยังมีการพูดและการผสมภาษากันในบางพื้นที่ของจังหวัดตาก สุโขทัย และเพชรบูรณ์ ปัจจุบันกลุ่มคนไทยยวนได้กระจัดกระจายและมีถิ่นที่อยู่ในจังหวัดสระบุรี จังหวัดราชบุรีและอำเภอของจังหวัดอื่นที่ใกล้เคียงกับราชบุรีอีกด้วย

คำเมืองยังสามารถแบ่งออกเป็นสำเนียงล้านนาตะวันตก (ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน) สำเนียงล้านนาตะวันออก (ในจังหวัดเชียงราย พะเยา ลำปาง อุดรดิตถ์ แพร่ น่าน) ซึ่งจะมีความหมายแตกต่างกันบ้าง สำเนียงล้านนาตะวันออกส่วนใหญ่จะไม่พบสระเอื้อะ เอื้อ แต่จะใช้สระเอียะ เอีย แทน (มีเสียงเอื้อะ และเอื้อเพียงแต่คนต่างถิ่นฟังไม่ออกเอง เนื่องจากเสียงที่ออกมาจะเป็นเสียงนาสิกใกล้เคียงกับ เอียะ เอีย)

ส่วนคนในจังหวัดลำพูนมักจะพูดสำเนียงเมืองยอง เพราะชาวลำพูนจำนวนมากสืบเชื้อสายมาจากชาวยองในรัฐฉาน จึงมีสำเนียงที่มีเอกลักษณ์

คำเมืองมีไวยากรณ์คล้ายกับภาษาไทยกลางแต่ใช้คำศัพท์ไม่เหมือนกันและไวยากรณ์ที่แตกต่างกันอยู่แต่เดิมใช้คู่กับ อักษรธรรมล้านนา ซึ่งเป็นตัวอักษรของอาณาจักรล้านนาที่ใช้อักษรมอญเป็นต้นแบบ

๔) OTOP สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

๑. กระเป๋าคัดปลา (บ้านท่าพระแล อำเภอมือง,บ้านสันป่าม่วง อำเภอมือง,บ้านแม่ใส อำเภอมือง,อำเภอง)
๒. กระเป๋าก้อน (บ้านก้อขาว ตำบลทุ่งกล้วย,ตำบลป่าสัก,อำเภอกุข)
๓. ตะกร้าสานผักตบชวา ตำบลบ้านต้า อำเภอมือง
๔. ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิ คุณภาพดี หุงขึ้นหม้อนุ่ม ปลอดสารพิษ (สหกรณ์การเกษตรอำเภอดอกคำใต้)
- ๕.เครื่องเงิน (บ้านต๋อม อำเภอมือง)
- ๖.แคบหมู (กลุ่มแม่บ้านเกษตรบ้านสันกลาง อำเภอดอกคำใต้)
๗. เซรามิกรูปแบบทันสมัย (กลุ่มเซรามิก อำเภอดอกคำใต้)
๘. ปลาสามทองปอน (กลุ่มสตรีสหกรณ์ผู้ผลิตปลาสามบ้านสันเวียงใหม่ อำเภอมือง)
๙. ผลิตภัณฑ์ชาวเขาแปรรูป (ตำบลห้วยน อำเภอยางคำ)
๑๐. ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก (ตำบลทุ่งกล้วย อำเภอกุข)
๑๑. ผ้าคลุมไหล่ไหม (ตำบลห้วยลาน อำเภอดอกคำใต้)
๑๒. ผ้าถักโครเชต์ (บ้านสบสา อำเภอยางคำ)
๑๓. ผ้าปักด้วยมือ (บ้านต๋อนใต้ อำเภอมือง)
๑๔. สุรากลั่นชุมชน สุราขาวลั่นจี่ (บ้านเกษตรสุข อำเภอมือง)
๑๕. เสื้อผ้าฝ้ายสำเร็จรูป (ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ)
๑๖. เสื้อผ้าสำเร็จรูป (ตำบลเชียงบาน อำเภอแม่ใจ)

๖. ทรัพยากรธรรมชาติ

๑) น้ำ

แม่น้ำสายหลัก ได้แก่

๑.แม่น้ำยม มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาภูลังกาในเขตอำเภอง จังหวัดพะเยา และอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ไหลผ่านอำเภอยางม่วง ความยาวแม่น้ำช่วงนี้ ประมาณ ๖๐ กิโลเมตรก่อนที่จะเข้าสู่จังหวัดแพร่แล้วไหลผ่านจังหวัดสุโขทัย พิษณุโลก พิจิตร และบรรจบแม่น้ำที่จังหวัดนครสวรรค์

๒.แม่น้ำอิง มีต้นกำเนิดจากลำน้ำสาขาต่างๆ ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยหลวงและอุทยานแห่งชาติแม่ปืม รวมถึงหนองเล็งทราย ไหลลงมาทางทิศใต้ลงสู่กว๊านพะเยา วนขึ้นทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือผ่าน อำเภอมืองพะเยา อำเภอกุขยาว อำเภอจุน อำเภอยางคำ และไหลเข้าสู่จังหวัดเชียงราย อำเภอเทิง จนบรรจบแม่น้ำโขง ที่อำเภอยางของ รวมความยาวที่อยู่ในเขตจังหวัดพะเยา ประมาณ ๑๖๐ กิโลเมตร

แม่น้ำสายรอง ได้แก่

๑.น้ำจิม เป็นลำน้ำสาขาแม่น้ำยมตอนบนอยู่ในเขตอำเภอง ความยาวลำน้ำ ประมาณ ๒ กิโลเมตร

๒.น้ำควร เป็นสาขาแม่น้ำยม ทางทิศตะวันออก ในเขตอำเภอง ความยาวลำน้ำประมาณ ๒๕ กิโลเมตร

๓. น้ำปี้ เป็นสาขาแม่น้ำยมทางฝั่งตะวันออก ในเขตอำเภอเชียงม่วน ความยาวลำน้ำประมาณ ๑๕ กิโลเมตร

๔. น้ำร่องช้าง เป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำอิงตอนกลาง ไหลจากทิศใต้ขึ้นทิศเหนือ ไปลงแม่น้ำอิง อำเภอเมืองพะเยา ความยาวประมาณ ๓๐ กิโลเมตร

๕. น้ำจุน เป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำอิงตอนกลาง ไหลจากทิศใต้ขึ้นทิศเหนือ ไปลงแม่น้ำอิง อำเภอจุน ความยาวประมาณ ๔๐ กิโลเมตร

๖. แม่น้ำลาว เป็นสาขาของแม่น้ำอิง อยู่ในเขต อำเภอเชียงคำ ไหลลงแม่น้ำอิงที่อำเภอเทิง จังหวัดเชียงรายมีลำน้ำสาขาที่สำคัญ คือ น้ำญวน น้ำแวน

ทะเลสาบ/พื้นที่ชุ่มน้ำ ได้แก่

๑. กว๊านพะเยา อยู่ในเขตอำเภอเมืองพะเยา เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งประมงน้ำจืด ที่สำคัญของภาคเหนือ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดพะเยา มีเนื้อที่ประมาณ ๑๒,๘๓๑ ไร่ หรือ ๒๐.๕๓ ตารางกิโลเมตร เกิดจากลำน้ำสายต่างๆ ทางเทือกเขาตะวันตกของจังหวัดและลำน้ำต่าง ๆ ของอำเภอแม่ใจไหลลงสู่กว๊านพะเยา รวม ๑๐ สาย ได้แก่ ห้วยแม่ปืม ห้วยเหยียน ห้วยแม่ต้า ห้วยแม่ต๋อม ห้วยแม่ต๋น ห้วยแม่เนาเรือ ห้วยแม่ต้า ห้วยแม่ใสและแม่น้ำอิง

๒. หนองเล็งทราย เป็นแหล่งน้ำจืดที่รองลงมาจากกว๊านพะเยา อยู่ในเขตอำเภอแม่ใจ มีเนื้อที่ประมาณ ๕,๔๐๐ ไร่ หรือ ๘.๖๔ ตารางกิโลเมตร

๒) ป่าไม้

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ พื้นที่จังหวัดพะเยาส่วนที่มีสภาพเป็นพื้นที่ป่า คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕๓.๓๖ ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีเนื้อที่ ๒๕,๔๕๕,๕๓๗.๕ ไร่ ถือเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนของเนื้อที่ป่าต่อพื้นที่จังหวัดในลำดับที่ ๓ ของกลุ่มลุ่มน้ำหลักในพื้นที่สำนักงานสิ่งแวดล้อม ภาคที่ ๒ โดยประเภทของป่าที่พบส่วนใหญ่เป็นป่าดิบเขาคิดเป็นร้อยละ ๗๕.๑๘ และป่าเบญจพรรณ ร้อยละ ๒๓.๓๒ ส่วนป่าเสื่อมโทรม ป่าแดงและ/หรือป่าเต็งรังและ/หรือป่าโคกและ/หรือป่าพระเสื่อมโทรม ส่วนป่าผสม ส่วนป่า ป่าไผ่ พบประปรายในพื้นที่ โดยรวมร้อยละ ๒.๗๗

ส่วนชนิดพันธุ์ไม้ที่สำคัญค่อนข้างกระจายตามลักษณะภูมิประเทศและความสูง จากระดับน้ำทะเล ได้แก่ ชิงชัน เต็ง รัง เหียง พลวง ยาง ตะเคียน ประดู่ มะค่าโมง ตะบก กระบาก มะม่วงป่า มะยมป่า จำปีป่า จำปาป่า เลียงมัน ตะคร้อ ตีนนก ยางนา นางขาว ยางแดง ต้มเต๋น มะไฟ ยมหอม กระบก กระยาบ มะหาด แดง สัก เสลา ส้าน สมอ พื้เกก ไม้ กัลยป่า หวาย เฟิน และวงศ์ก่อรวมถึงไม้จำพวกก่อและไม้สนเขขึ้นปะปนอยู่

๓) ภูเขา

ลักษณะ ภูมิประเทศโดยทั่วไปล้อมรอบไปด้วยเทือกเขา ทั้งด้านตะวันออก ด้านตะวันตก ด้านใต้ และตอนล่างของจังหวัด เทือกเขาเหล่านี้จะทอดตัวเป็นแนวยาวจากเหนือลงใต้ มีที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูกอยู่สองข้างเทือกเขาและระหว่างลำน้ำ มีเนื้อที่ภูเขาสูงและสูงมากที่สุด ประมาณร้อยละ ๔๗ ของพื้นที่จังหวัด มีพื้นที่เนินเขาผสมที่ราบ ประมาณร้อยละ ๓๕ และมีที่ราบลุ่มน้อยที่สุด ประมาณร้อยละ ๑๘ เท่านั้น

ระดับความสูงของพื้นที่จังหวัดพะเยา มีความสูงระหว่าง ๓๐๐ - ๑,๕๕๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง โดยมีเทือกเขาสูงอยู่ทางทิศตะวันตก ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และทิศตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณอำเภอเชียงคำ อำเภอปง อำเภอเชียงม่วน ทิศตะวันตกของอำเภอเมืองพะเยา และอำเภอแม่ใจ เทือกเขาเหล่านี้ทอดตัวในแนวเหนือ - ใต้ ขนานไปกับที่สูงตอนกลางที่ ค่อยๆ เทลาดลงสู่ที่ราบบริเวณ อำเภอจุน อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ และอำเภอเมืองพะเยา โดยมีเส้นชั้นระดับความสูง ไหลระดับ ตั้งแต่ ๓๐๐ -๕๐๐ เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลางสำหรับบริเวณที่ราบลุ่มและที่ลุ่ม ระดับตั้งแต่ ๕๐๐ -๑,๐๐๐ เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลางสำหรับที่ลาดเชิงเขา และระดับตั้งแต่ ๑๐๐๐ - ๑,๕๕๐ เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลางสำหรับที่ราบสูงและภูเขา

ในพื้นที่ของจังหวัดพะเยานี้มีบริเวณที่ราบสูงเป็นพื้นที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณที่ราบสูงตอนกลางของจังหวัดพะเยา ในเขตอำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอปง ที่ประกอบไปด้วยเทือกเขาหลายเทือกเขาอันเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารหลายสาย เทือกเขาที่สำคัญ ได้แก่ ดอยภูลังกา ซึ่งมีระดับความสูง ๑,๐๙๘ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง และดอยสันปันน้ำในเขตอำเภอปง ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำยม

นอกจากนี้ หากแบ่งภูมิประเทศตามลักษณะของกลุ่มน้ำจะพบได้ว่าจังหวัดพะเยา มีพื้นที่อยู่ทั้งในเขตลุ่มแม่น้ำโขงและ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ส่วนที่อยู่ในลุ่มน้ำโขง คือ พื้นที่อำเภอแม่ใจ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอปง (บางส่วน) และอำเภอเชียงคำ ส่วนที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำเจ้าพระยา คือ อำเภอปง ดอยภูลังกา ดอยสันปันน้ำ ดอยแม่สูก ดอยขุนแม่ผาต ดอยขุนแม่ต๋า และดอยขุนแม่ต้อม แม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่านจังหวัดพะเยา มี ๓ สาย คือ แม่น้ำอิง แม่น้ำลาว และแม่น้ำยม

ข้อมูลด้านโครงสร้างอำนาจหน้าที่ อัตรากำลัง การบริหารจัดการ

ฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ กองคลัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา มีภารกิจหน้าที่ ดังนี้

- ๑) งานเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ทุกประเภท
- ๒) การกำหนดแนวทางการจัดเก็บหรือปรับปรุงภารกิจการจัดเก็บรายได้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
- ๓) ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน การจัดเก็บรายได้และแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการจัดเก็บรายได้
- ๔) งานตรวจสอบ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ การประเมินรายได้จากการจัดเก็บ
- ๕) งานจัดทำรายงานเกี่ยวกับรายได้จัดเก็บเองทุกประเภท ประจำเดือนและประจำปี
- ๖) งานจัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ระยะยาว และโครงการจัดเก็บรายได้ประจำปี
- ๗) งานจัดทำระบบฐานข้อมูลและบันทึกข้อมูลทะเบียนผู้ประกอบการ
- ๘) งานประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสำรวจข้อมูลผู้ประกอบการเพิ่มเติม
- ๙) งานรับเงินทุกประเภทพร้อมนำฝากธนาคาร และงานจัดทำใบสรุปใบนำส่งเงินประจำวัน
- ๑๐) งานรับแบบคำขอจดทะเบียนสถานการค้า (ภาษีน้ำมันและยาสูบ)
- ๑๑) งานประชาสัมพันธ์การจัดเก็บรายได้
- ๑๒) งานควบคุมการจัดเก็บ -รักษา-การรับ-การจ่าย-รายงานการใช้ใบเสร็จรับเงินประจำปี
- ๑๓) งานพัฒนาโปรแกรมระบบสารสนเทศด้านการจัดเก็บรายได้

๑๔) งานตรวจสอบลูกหนี้และเร่งรัดติดตามรายได้ค้างชำระ

๑๕) งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

อัตรากำลังข้าราชการ พนักงานจ้าง ฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
๑.	นางสาวธัญญารัตน์ ทำดี	หัวหน้าฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้
๒.	นางกาญจนารัตน์ เสน่ห์ทรัพย์	นักวิชาการคลังชำนาญการ
๓.	นางสาวณัฐชพร วรรณจักร	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๔.	นางสาววรางคณา กำแพงแก้ว	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้
๕.	นายศุภชัย เมืองคำ	พนักงานขับรถยนต์

ส่วนที่ ๓

สรุปผลการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ปีงบประมาณที่ผ่านมา

๓.๑ การวิเคราะห์ SWOT

จุดแข็ง (STRENGTH)

๑. มีการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน ด้านการจัดเก็บรายได้ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความพึงพอใจให้ผู้ประกอบการ
๒. มีแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน
๓. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านการให้บริการ และหลักสูตรอื่นที่เกี่ยวข้อง
๔. มีนักวิชาการคอมพิวเตอร์ขององค์กรในการพัฒนาโปรแกรมรับชำระภาษีค่าธรรมเนียม และมีเครื่องมือสำหรับการปฏิบัติงานที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน

จุดอ่อน (WEAKNESS)

๑. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ มีไม่เพียงพอและขาดทักษะการสื่อสารกับผู้ประกอบการ
๒. สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานที่ทำงาน ยังไม่เอื้อต่อการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มารับบริการ
๓. การพัฒนาโปรแกรมสำหรับการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ ยังไม่สมบูรณ์
๔. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ ยังขาดความรู้ข้อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน
๕. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บรายได้ ไม่มีความชัดเจนเพียงพอในการบังคับใช้ข้อกฎหมายในการจัดเก็บภาษี และบทกำหนดโทษที่สูงตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด เมื่อผู้มีหน้าที่ต้องชำระภาษีไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

โอกาส (OPPORTUNITY)

๑. การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีรายได้จากการจัดเก็บเองประเภทอื่น เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการด้วยตนเอง
๒. มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนด้านรายได้ของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๓. การรักษาวินัยทางการเงินการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๔. การเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการโดยการสำรวจความพึงพอใจ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้

อุปสรรค (TREAT)

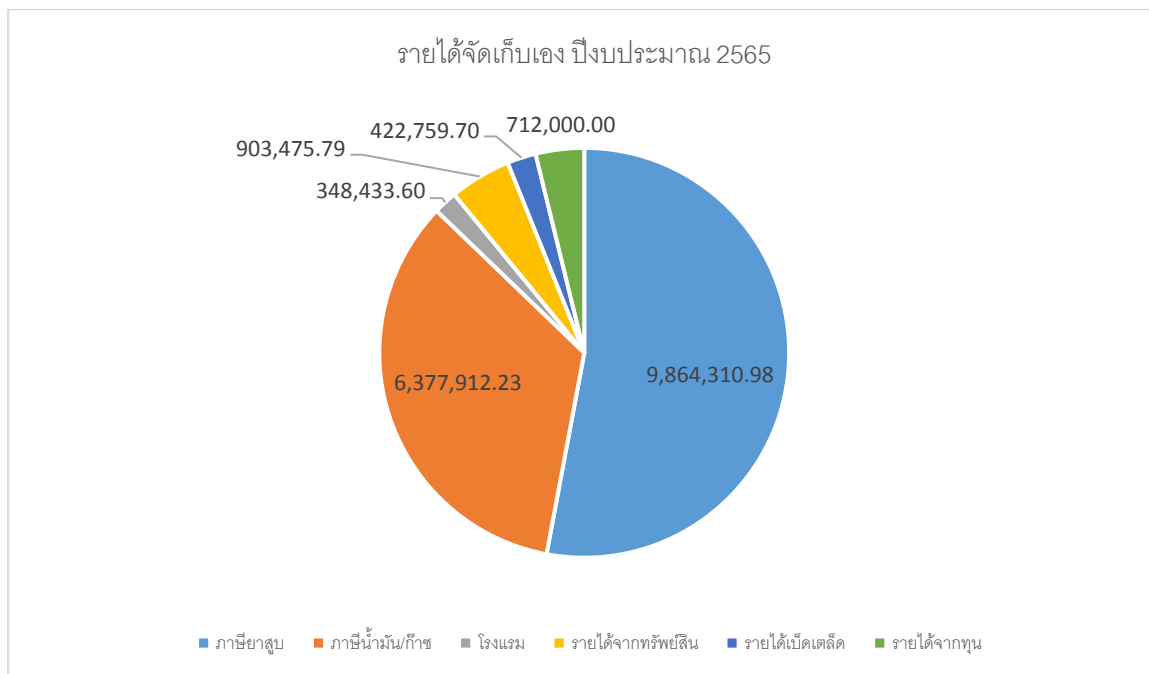
๑. ผู้ประกอบการ ยังไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
ในด้านการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ
๒. การจำกัดการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยรัฐบาล
๓. ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งไม่เท่าเทียมกัน
ขึ้นอยู่กับสภาพโครงสร้างพื้นฐาน และภาวะทางเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่น
๔. ผู้ประกอบการมองว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมซ้ำซ้อน

ปัจจัยความสำเร็จ (KEY SUCCESS FACTOR)

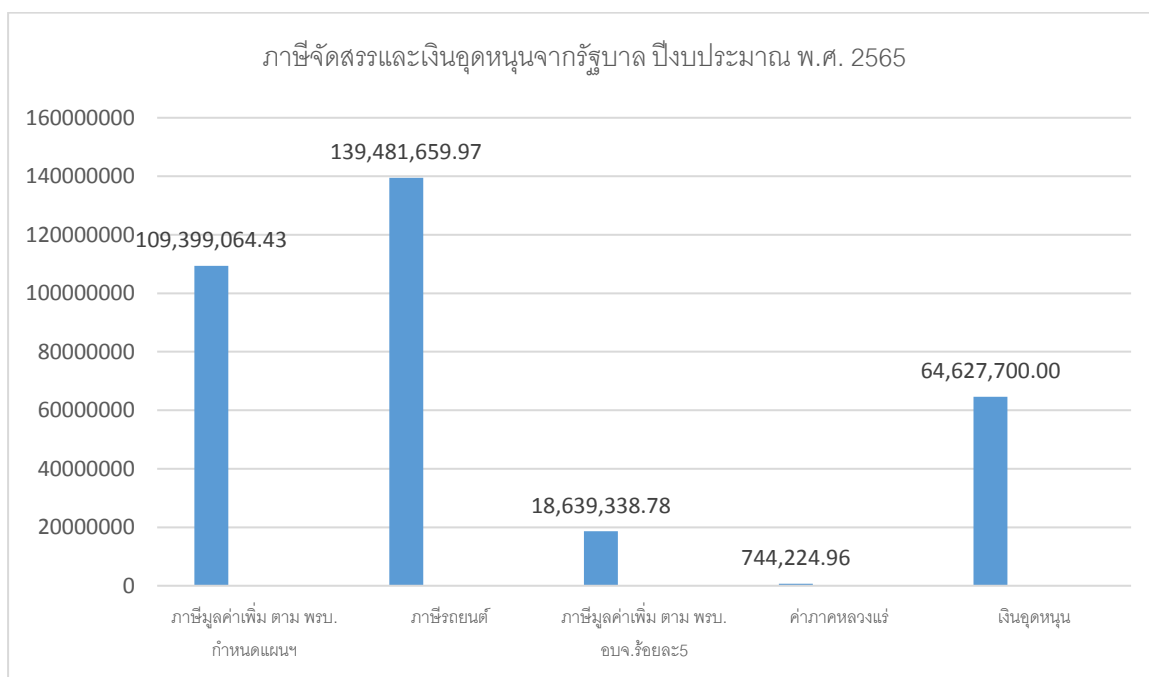
๑. บุคลากรมีความรับผิดชอบต่องานถึงหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้
๒. มีการพัฒนาโปรแกรมและนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่
ผู้ประกอบการ
๓. ผู้ประกอบการที่อยู่ในข่ายชำระภาษีและค่าธรรมเนียมให้ความร่วมมือด้วยดี
๔. มีผู้การสำรวจผู้ประกอบการรายใหม่ทุกไตรมาส ทำให้มีผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นและรายได้
เพิ่มขึ้นตามลำดับ
๕. การกระจายอำนาจของรัฐบาลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้ประเภท
อื่นเพิ่มขึ้น

๓.๒ การประเมินผลการจัดเก็บรายได้ในเชิงปริมาณ (สถิติการจัดเก็บรายได้)

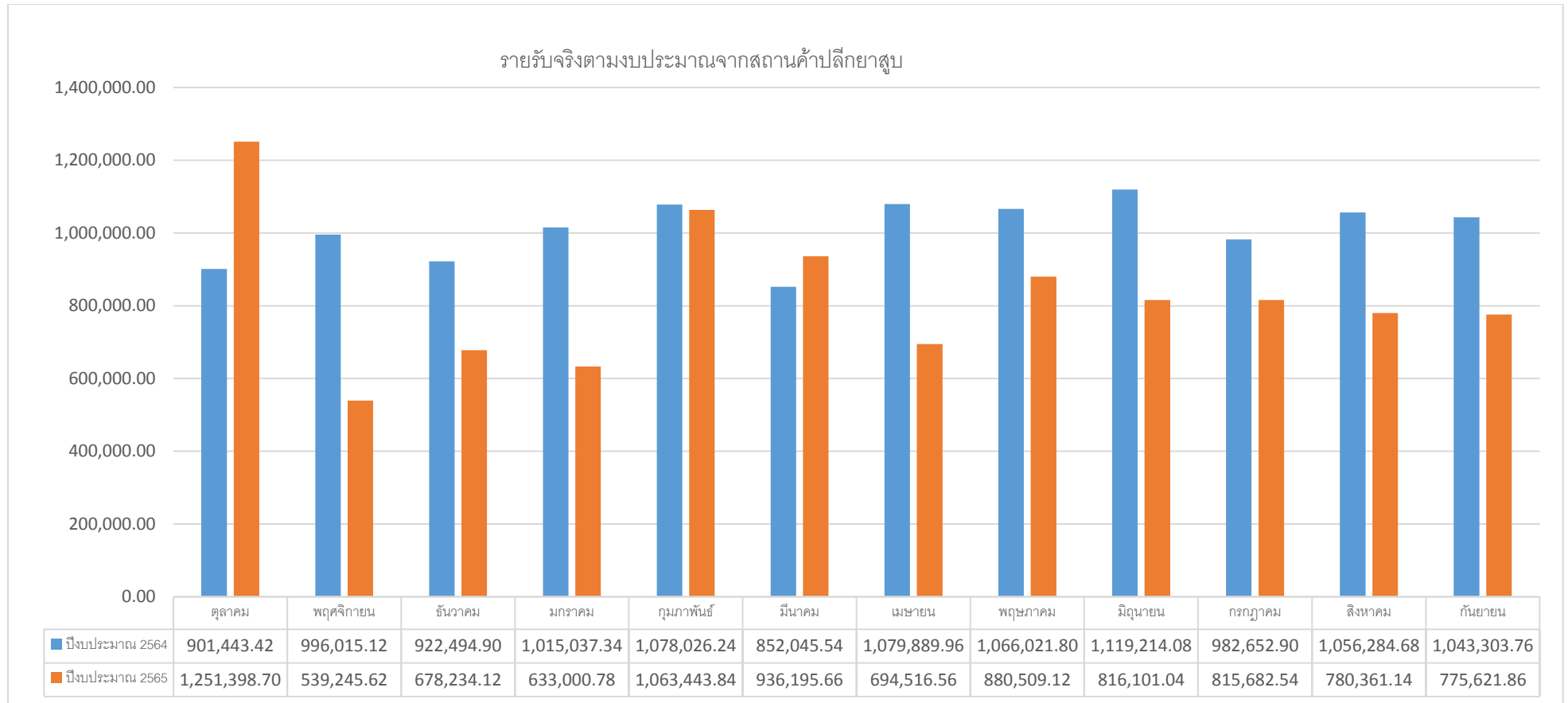
๑) รายได้ที่จัดเก็บเองตามอำนาจหน้าที่ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

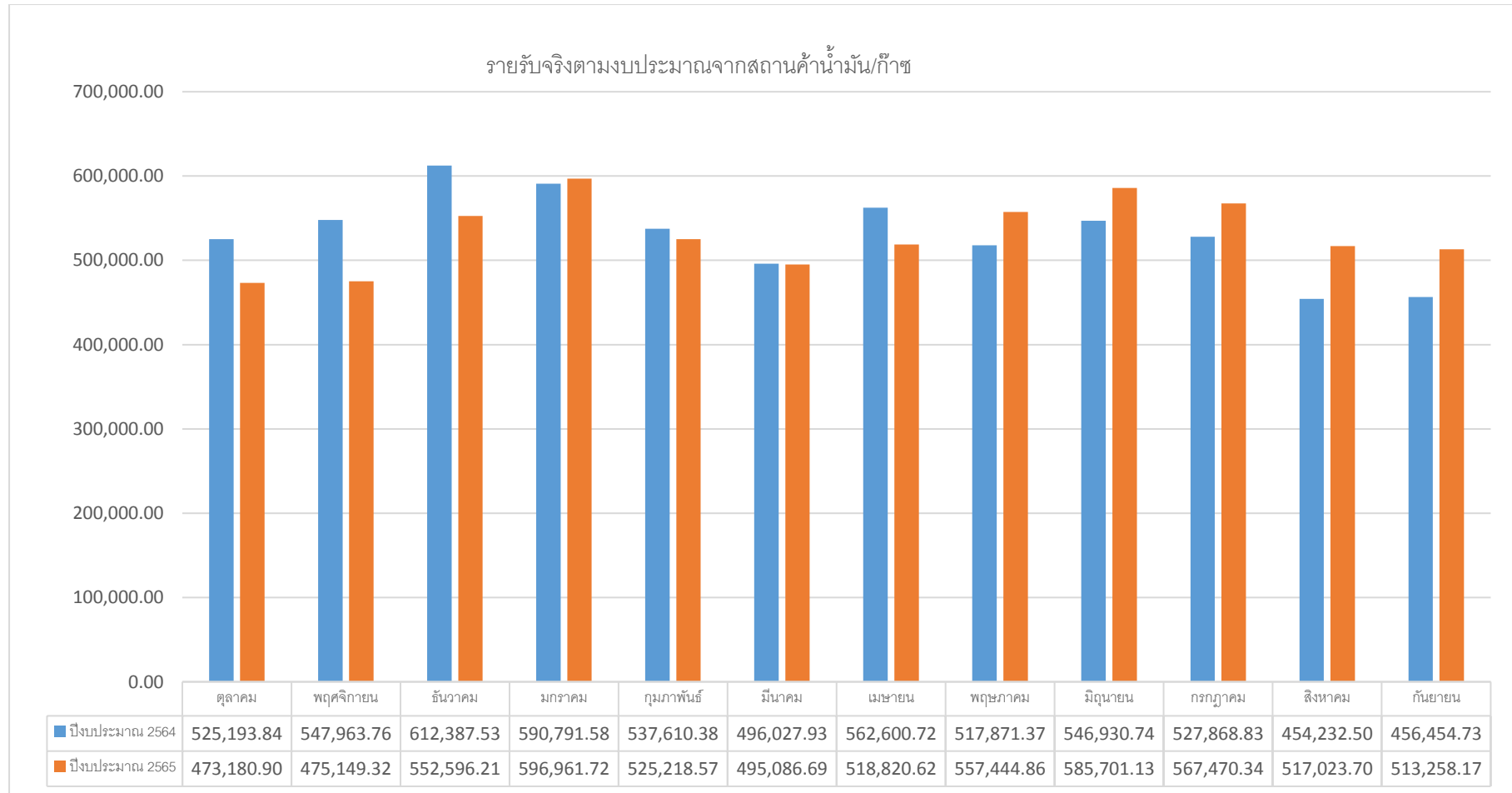
๒) รายได้ที่รัฐบาลจัดสรร ตาม พ.ร.บ.กระจายอำนาจฯ และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

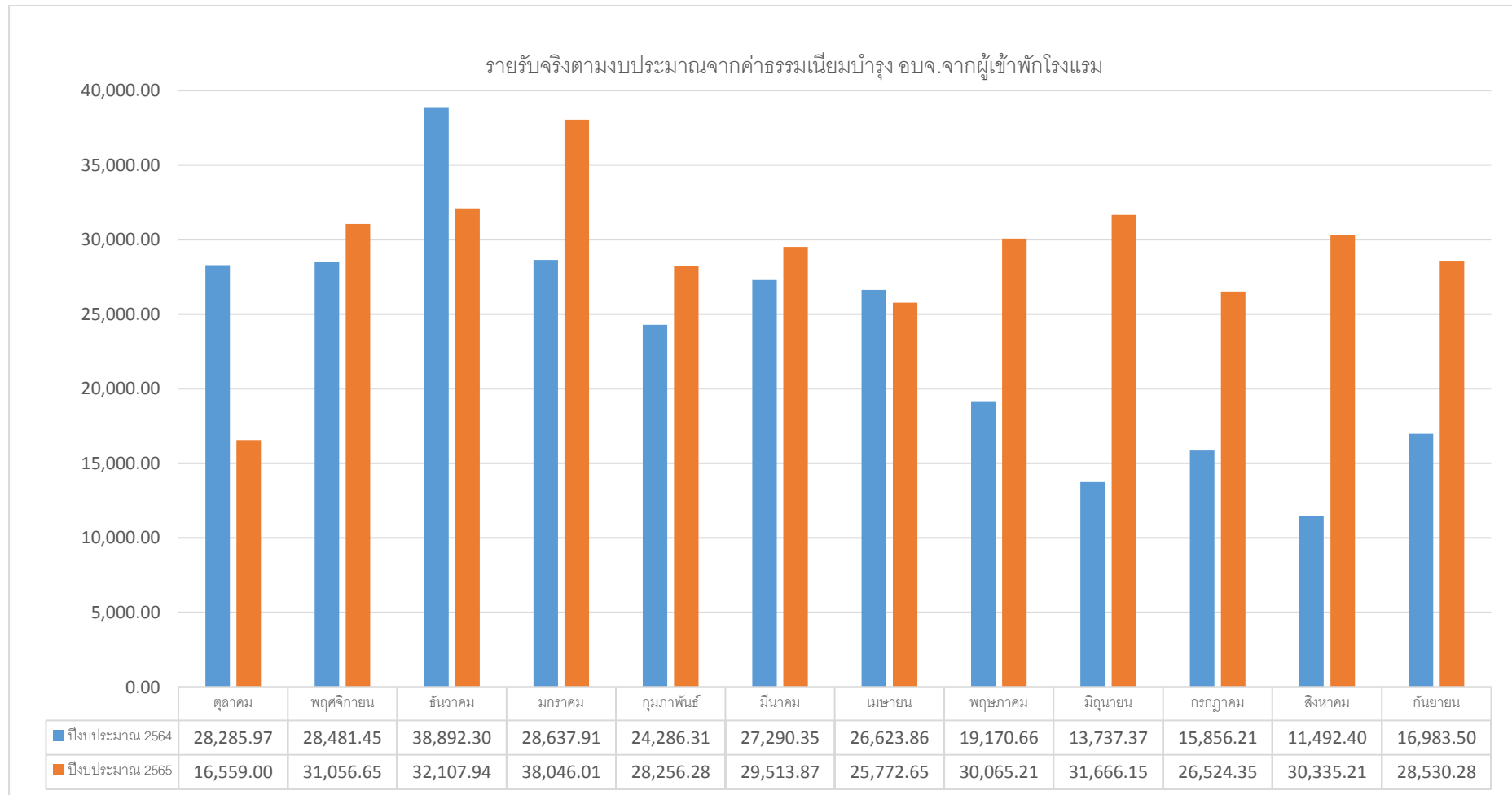
๓) รายได้จัดเก็บเองจากภาษีบำรุง อบจ.จากสถานค้าปลีกยาสูบ เปรียบเทียบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และ ๒๕๖๕

๔) รายได้จัดเก็บเองจากภาษีบำรุง อบจ.จากสถานค้าน้ำมัน/ก๊าซ เปรียบเทียบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และ ๒๕๖๕

๕) รายได้จัดเก็บเองจากค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากผู้เข้าพักโรงแรม เปรียบเทียบปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และ ๒๕๖๕

ข้อมูลรายรับจริงตามงบประมาณ
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2565

รายการ	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
หมวดภาษีอากร	16,994,294.00	18,488,363.65	16,242,223.21
-ภาษีบำรุง อบจ.จากการค้ายาสูบ	10,648,018.26	12,112,429.74	9,864,310.98
-ภาษีบำรุง อบจ.จากการค่าน้ำมัน/ก๊าซ	6,346,275.74	6,375,933.91	6,377,912.23
หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และ ใบอนุญาต	875,795.14	578,528.29	405,929.60
-ค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ.จากผู้เข้าพักโรงแรม	328,094.14	279,738.29	348,433.60
ค่าธรรมเนียมตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 9	4,056.00	8,056.00	6,056.00
-ค่าปรับการผิดสัญญา	543,645.00	290,734.00	51,440.00
หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	1,093,202.77	777,695.53	903,475.79
-ค่าเช่าหรือบริการสถานที่	6,000.00	6,000.00	6,000.00
-ดอกเบี้ย	1,087,202.77	771,695.53	897,475.79
หมวดรายได้เบ็ดเตล็ด	311,279.38	853,485.07	422,759.70
-เงินที่มีผู้อุทิศให้	200.00	775.00	0.00
-ค่าขายแบบ/เอกสารจัดซื้อจัดจ้าง	232,400.00	51,000.00	177,000.00
-รายได้เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ	78,679.38	801,710.07	245,759.70
หมวดรายได้จากทุน	0.00	41,000.00	712,000.00
-ค่าขายทอดตลาดทรัพย์สิน	0.00	41,000.00	712,000.00
หมวดภาษีจัดสรร	244,595,940.75	249,831,998.99	268,264,288.14
-ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์	139,222,729.14	138,892,490.41	139,481,659.97
-ภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนฯ	86,706,159.07	94,328,782.96	109,399,064.43
-ภาษีมูลค่าเพิ่มตาม พ.ร.บ. อบจ. ร้อยละ 5	17,314,482.26	16,162,321.14	18,639,338.78
-ค่าภาคหลวงแร่	1,352,570.28	448,404.48	744,224.96
หมวดเงินอุดหนุน	221,392,000.00	226,547,500.00	64,627,700.00
-เงินอุดหนุนทั่วไป สำหรับดำเนินการตาม อำนาจหน้าที่และภารกิจถ่ายโอนเลือกทำ	221,392,000.00	226,547,500.00	64,627,700.00
รวมรายได้ทั้งสิ้น	485,262,512.04	497,118,571.53	351,578,376.44

ที่มาารายรับจริงตามงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา (ระบบ e-LAAS)

สรุปรายรับจริง (ภาษียาสูบ ภาษีน้ำมัน/ก๊าซ และค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ.จากผู้พักในโรงแรม) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ประจำเดือน	ภาษียาสูบ (1)		ภาษีน้ำมัน/ก๊าซ (2)		ค่าธรรมเนียมฯ โรงแรม (3)		รวม (1)+(2)+(3)
	ประมาณการ 65	รับจริงปี 65	ประมาณการ 65	รับจริงปี 65	ประมาณการ 65	รับจริงปี 65	รับจริง ปี 65
ตุลาคม	11,000,000.00	1,251,398.70	6,300,000.00	473,180.90	300,000.00	16,559.00	1,741,138.60
พฤศจิกายน		539,245.62		475,149.32		31,056.65	1,045,451.59
ธันวาคม		678,234.12		552,596.21		32,107.94	1,262,938.27
มกราคม		633,000.78		596,961.72		38,046.01	1,268,008.51
กุมภาพันธ์		1,063,443.84		525,218.57		28,256.28	1,616,918.69
มีนาคม		936,195.66		495,086.69		29,513.87	1,460,796.22
เมษายน		694,516.56		518,820.62		25,772.65	1,239,109.83
พฤษภาคม		880,509.12		557,444.86		30,065.21	1,468,019.19
มิถุนายน		816,101.04		585,701.13		31,666.15	1,433,468.32
กรกฎาคม		815,682.54		567,470.34		26,524.35	1,409,677.23
สิงหาคม		780,361.14		517,023.70		30,335.21	1,327,720.05
กันยายน		775,621.86		513,258.17		28,530.28	1,317,410.31
รวมทั้งสิ้น	11,000,000.00	9,864,310.98	6,300,000.00	6,377,912.23	300,000.00	348,433.60	16,590,656.81
จัดเก็บได้จริง ปี 65 คิดเป็นร้อยละ ของประมาณการปี 65		89.68		101.24		116.14	94.27

๓.๓ การประเมินผลการจัดเก็บรายได้ในเชิงคุณภาพ

จากสถิติข้อมูลด้านจัดเก็บรายได้ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา มีรายได้จากการจัดเก็บเองตามข้อบัญญัติ ฯ ซึ่งสามารถจัดเก็บได้เพิ่มขึ้นจากประมาณการรายรับที่ตั้งไว้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ แต่ถึงแม้ว่าจะจัดเก็บรายได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น พบว่าการจัดเก็บรายได้ยังไม่สามารถจัดเก็บได้ครบถ้วนและทั่วถึง สาเหตุหนึ่งมาจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม และสถานการณ์บ้านเมืองที่ผันผวน ราคาทอง และราคาน้ำมันในตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอด ด้วยปัจจัยต่างๆ ทำให้การเดินทางเพื่อท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศลดลง ส่งผลกระทบต่อธุรกิจในหลาย ๆ ด้าน เช่น ธุรกิจให้บริการห้องพัก ธุรกิจให้บริการน้ำมันเชื้อเพลิง ฯลฯ รวมถึงประชาชนยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการชำระภาษีและค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่ให้ความร่วมมือในการชำระภาษีและค่าธรรมเนียมอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

การพัฒนาประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บรายได้ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนางานด้านการจัดเก็บรายได้ให้มีประสิทธิภาพ ฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการจัดเก็บรายได้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนการจัดเก็บรายได้ และใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและติดตามผลการจัดเก็บรายได้โดยในปีงบประมาณต่อไป องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้ตั้งงบประมาณสำหรับการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดเก็บรายได้บรรลุเป้าหมาย โดยไม่ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายภาษีหรือกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่อย่างใด

ส่วนที่ ๔

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาปี พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

๔.๑ วิสัยทัศน์การพัฒนการจัดเก็บรายได้

“พัฒนาศักยภาพการให้บริการโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ ให้ความสะดวก รวดเร็ว เกิดความพึงพอใจให้กับผู้ประกอบการที่มารับบริการ ด้วยการพัฒนางานด้านบริการแบบยั่งยืน”

พันธกิจ (MISSION)

๑. พัฒนาระบบงานด้านการให้บริการให้มีประสิทธิภาพเกิดความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ
๒. จัดทำระบบฐานข้อมูลผู้อยู่ในข่ายชำระภาษีและค่าธรรมเนียมด้วยระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย
๓. การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาพัฒนางานด้านการให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวก รวดเร็ว และสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ
๔. เสริมสร้างความรู้แก่บุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีจิตสำนึกที่ดีและตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะงานด้านการให้บริการ
๕. เสริมสร้างความเข้มแข็งในการทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดเก็บรายได้

จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

๑. ผู้ประกอบการที่ชำระภาษีและค่าธรรมเนียมได้รับความพึงพอใจในการใช้บริการ
๒. ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการให้บริการ โดยปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน
๓. ผู้ประกอบการที่ชำระภาษีและค่าธรรมเนียม มีความเข้าใจและเต็มใจในการยื่นชำระภาษีและค่าธรรมเนียม ให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา
๔. องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา มีรายได้จากการจัดเก็บเองเพิ่มขึ้น และนำรายได้มาพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

๔.๒ ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ประเด็นยุทธศาสตร์	แนวทางการพัฒนา	แผนงาน/กิจกรรม/โครงการ
๑. เพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บรายได้	๑.๑ พัฒนาเทคโนโลยีและ นวัตกรรมที่ทันสมัย ๑.๒ เพิ่มช่องทางในการชำระภาษีที่หลากหลาย ๑.๓ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร	๑.๑.๑ พัฒนาระบบโปรแกรมรับชำระภาษีและค่าธรรมเนียมที่ทันสมัย ๑.๒.๑ การชำระภาษีด้วยระบบ QR Code ผ่าน Application บนมือถือผ่าน Internet Banking และ prompt pay ๑.๒.๒ การออกบริการรับชำระภาษีนอกสถานที่ ๑.๒.๓ การรับชำระภาษีนอกเวลาราชการ ๑.๒.๔ ให้บริการช่วงพักเที่ยง ๑.๒.๕ ยื่นแบบผ่านช่องทาง line official / E-mail และอื่น ๆ ๑.๓.๑ ส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมสัมมนา
๒. ประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจในการชำระภาษี	๒.๑ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกรูปแบบ ๒.๒ เสริมสร้างความเข้าใจ แก่ผู้ประกอบการ	๒.๑.๑ พัฒนา โปรแกรมของฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ ๒.๑.๒ จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ ๒.๑.๓ ประชาสัมพันธ์ผ่าน Website หลักขององค์กร ๒.๑.๔ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ๒.๑.๕ จัดทำสติ๊กเกอร์และป้ายประชาสัมพันธ์ ๒.๒.๑ จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ประกอบการกับองค์กร ๒.๒.๒ จัดทำปฏิทินประจำปี เพื่อมอบให้ผู้ชำระภาษี ๒.๒.๓ ร่วมโครงการบำบัดทุกข์บำรุงสุข ในการให้ความรู้ผู้ประกอบการ
๓. เร่งรัดติดตามและประเมินผลการจัดเก็บรายได้	๓.๑ สํารวจผู้ประกอบการรายใหม่ที่อยู่ในข่ายชำระภาษีค่าธรรมเนียม ๓.๒ เร่งรัดและติดตามภาษีค้างชำระ	๓.๑.๑ แจ้งเตือนให้ผู้ประกอบการที่อยู่ในข่ายให้มาจดทะเบียนการค้าและยื่นแบบชำระภาษี ๓.๑.๒ ประเมินภาษีค่าธรรมเนียมตามระเบียบกฎหมายกำหนด ๓.๒.๑ แจ้งเตือนให้ชำระภาษีผ่านระบบ line official ๓.๒.๒ ประสานแจ้งเตือนชำระภาษีทางโทรศัพท์ ๓.๒.๓ ส่งหนังสือแจ้งเตือนชำระภาษี ๓.๒.๔ ดำเนินการตามข้อบัญญัติและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๓.๒.๕ ลงพื้นที่ติดตามผู้ค้างชำระภาษีติดต่อกันเป็นเวลานาน

	๓.๓ ติดตามและประเมินผลการ จัดเก็บ ภาษีค่าธรรมเนียม	๓.๓.๑ ทำแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้ประกอบการ ต่อการรับบริการ ๓.๓.๒ จัดทำเว็บบอร์ดสำหรับแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการชำระ/บริการ บน website หลัก ขององค์กร ๓.๓.๓ จัดทำ Line Official สำหรับแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการชำระภาษี/บริการ
--	---	--

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้

๑. กลยุทธ์ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดเก็บรายได้

- ๑) พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ทันต่อสภาวะการณ์ปัจจุบัน
- ๒) การเพิ่มช่องทางในการให้บริการชำระภาษีค่าธรรมเนียมที่หลากหลาย
- ๓) ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ

๒. กลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจในการชำระภาษี

- ๑) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกรูปแบบ
- ๒) สร้างความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการในการชำระภาษีและค่าธรรมเนียม

๓. กลยุทธ์ด้านการเร่งรัดติดตามและประเมินผลการจัดเก็บรายได้

- ๑) สำรวจผู้ประกอบการรายใหม่ที่อยู่ในข่ายต้องชำระภาษีและค่าธรรมเนียมให้ครอบคลุมพื้นที่
จังหวัด
- ๒) เร่งรัดและติดตามภาษีที่ค้างชำระ
- ๓) ติดตามและประเมินผลการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียม

๔. ดรรชนีชี้วัด (Key Performance Indicators)

- ๑) การจัดเก็บค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากผู้พักโรงแรม ในปีงบประมาณ
พ.ศ. ๒๕๖๕ จัดเก็บได้มากกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ ๘๐ ของประมาณการที่ตั้งไว้
- ๒) การจัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประเภทน้ำมัน ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕
จัดเก็บได้มากกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ ๘๐ ของประมาณการที่ตั้งไว้
- ๓) การจัดเก็บค่าภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประเภทยาสูบ ในปีงบประมาณ พ.ศ.
๒๕๖๕ จัดเก็บได้มากกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ ๘๐ ของประมาณการที่ตั้งไว้
- ๔) ผลสำรวจความพึงพอใจของผู้ประกอบการ ๔ ด้าน ได้รับคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด
